

IUVENTA - SLOVENSKÝ INŠTITÚT MLÁDEŽE
CELOŠTÁTNA KOMISIA OLYMPIÁDY ĽUDSKÝCH PRÁV

PhDr. Viliam Dolník (ed.)

KRONIKA OLYMPIÁDY ĽUDSKÝCH PRÁV

XII. ročník

iuventa

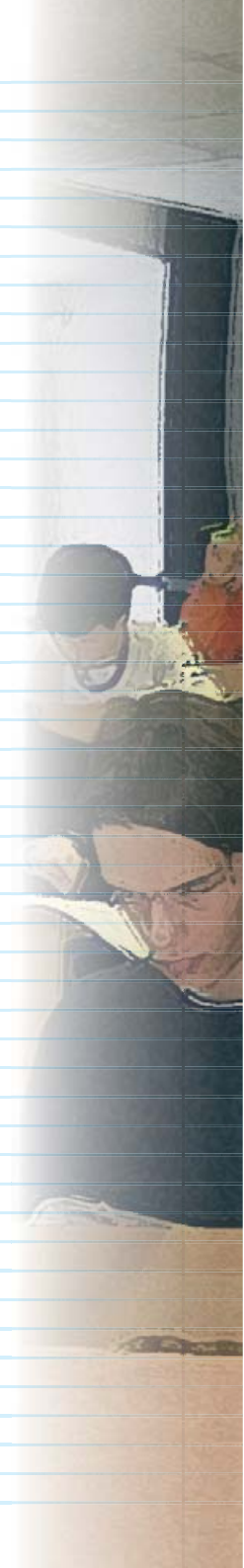
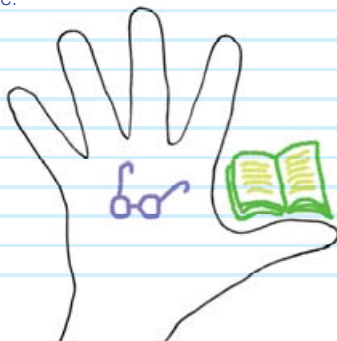

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže
OBČIANSKE ZDRUŽENIE OLYMP
CELOŠTÁTNA KOMISIA OLYMPIÁDY ĽUDSKÝCH PRÁV
PhDr. Viliam Dolník (ed.)
KRONIKA OLYMPIÁDY ĽUDSKÝCH PRÁV
XII. ročník
IUVENTA 2010

Názov: Kronika Olympiády ľudských práv, XII. ročník
Editor: PhDr. Viliam Dolník (ed.)
Recenzent: Prof. PhDr. Miroslav Kusý, PhD.
Jazyková úprava: Mgr. Jozefína Jambrichová
Technická spolupráca: Občianske združenie OLYMP Liptovský Mikuláš
Mgr. Lukáš Gejdoš
Autor fotografií: Ján Klasovitý

Náklad: 1000 ks
Tlač: OTA, a. s.
Vydavateľ: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže
Rok vydania: 2010
ISBN: 978-80-8072-108-4

Táto publikácia vznikla s finančným príspevím Európskej únie a štátneho rozpočtu Slovenskej republiky pri príležitosti Európskeho roka boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu. Nepredajné.

Olympiáda ľudských práv
9. - 11. marca 2010
v Liptovskom Mikuláši

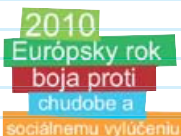

OLYMPIÁDA ĽUDSKÝCH PRÁV

Podujatie podporili

DEKÁDA ZAČLEŇOVANIA RÓMSKEJ POPULÁCIE 2005 – 2015
PREDSEDNÍCTVO SLOVENSKEJ REPUBLIKY
JÚL 2009 – JÚN 2010

Slovenské národné
stredisko pre ľudské
práva

obsah

XII. ročník Olympiády ľudských práv	4
Ako som sa dostal k ľudským právam	5
Propozície XII. ročníka Olympiády ľudských práv stredoškolskej mládeže	6
Krajské kolá XII. ročníka OLP	8
Celoštátne kolo XII. ročníka OLP	21
Ocenené eseje	28
Reportáže a príspevky	29
Vyhlasovateľ, organizátori, spolupracujúce organizácie a inštitúcie	31
Víťazné eseje	35
Vyhodnotenie dotazníka spätnej väzby XII. ročníka OLP	52
Prílohy	56
Olympiáda ľudských práv základných škôl mesta Liptovský Mikuláš	57

XII. ročník Olympiády ľudských práv

Uzatvárame XII. ročník Olympiády ľudských práv.
V duchu tradície boli jeho obsahom dve základné témy:

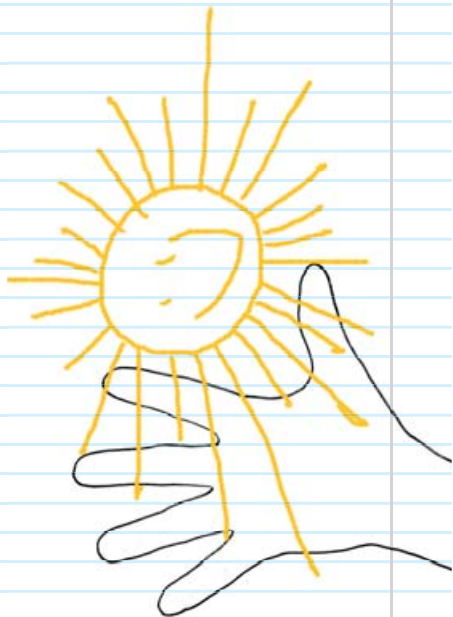
Multikultúrna výchova Boj proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu

Je potešiteľné, že sa stále viac ukazuje možnosť a potreba vytvárať priestor pre prezentáciu žiakov základných škôl. IV. ročník OLP základných škôl je toho dôkazom. V závere Kroniky OLP nájdete informáciu aj o tomto ročníku, kde okrem základných škôl mesta Liptovský Mikuláš sa zúčastnili aj niektoré školy z príslušných obcí. Nedá mi nepoužiť prácu žiačky ôsmej triedy Základnej školy vo Svätom Kríži, ktorá nám vari povie viac, ako kopec teoretických úvah.

Svet v sebe skrýva

*Má potok, čo sa rýchlo leje.
Slnko, čo sa ticho smeje.
Má v tele búrku
Jeho srdce nevidí netvor
Ublížujúci a v nešťastí
Na svete je toľko skvelých vecí.
Človek ich často nevidí,
Lebo sebeckto a sila peňazí oslepí.
Tak skús žiť chvíľu bez lží i
Otvor srdce človeku a láske.
Pusť ich dnu a neobanuješ.
Teš sa a skúmaj svet,
Blížkosť priateľa aj nemý kvet.
Veď to nie je žiaden hriech.*

**Simona Slačková, 8. ročník
ZŠ Svätý Kríž**

Štyri ročníky OLP základných škôl v Liptovskom Mikuláši a posledný ročník aj v blízkych obciach je príslubom do budúcnosti.

PhDr. Viliam Dolník
predseda Celosťátnej odbornej komisie
Olympiády ľudských práv

Ako som sa dostal k ľudským právam

Pochádzam z robotníckej rodiny a narodil som sa v Bratislave (1931), kde som vydržal až do maturity. Potom som žil sedem rokov v Prahe, kde som vyštudoval Filozofickú fakultu Karlovej univerzity. Keď mi ponúkli miesto učiteľa filozofie na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského, vrátil som sa domov do Bratislavy a usadil som sa tu natrvalo. Dotiahol som to až na univerzitného profesora filozofie, špecializujúceho sa na teóriu poznania. Napísal som viacero kníh a učebníc z tohto odboru a bol by som mal úspešnú akademickú kariéru, keby som nezačal strkať nos do spravovania vecí verejných, teda do politiky. Začalo to krátko pred rokom 1968, v spore o tzv. „socializmus s ľudskou tvárou“ a vyvrcholilo to v jeho priebehu. Vtedy mi vyšla kniha Filozofia politiky a bola skartovaná (stiahnutá z obehu) brožúra Inštitucionálna revolúcia, hoci ju publikovali kdekade v zahraničí. To už totiž nastúpil Husákov normalizačný režim, ktorý ma označil za antikomunistu a vyhodil z Univerzity. Zamestnal ma ako dokumentaristu a keď som sa stal signatárom Charty 1977, ktorá sa postavila proti komunistickej diktatúre, degradovali ma na nekvalifikovaného robotníka. Charta ma privedla k analýze stavu občianskych a politických práv vo vtedajšom Československu, začal som o tom písať pre samizdat a posilať svoje príspevky do rádia Slobodná Európa. Nasledovali domové prehliadky, zatýkania, CPZetky (Cely predbežného zadržania) a napokon i vyšetrovacie väzby. Poslednú som si užil v kauze Bratislavská päťka, kde som bol odsúdený na 9 mesiacov väzenia, a to práve za príspevky do Slobodnej Európy. No to už začala Neznáma revolúcia 1989.

Ešte pred ňou sme založili ilegálny Československý Helsinský výbor, ktorého úlohou bolo monitorovať porušovanie ľudských práv v krajine. V jej priebehu som sa podieľal na činnosti vedenia VPN (Verejnosti proti násiliu), slovenskej občianskej iniciatívy, ktorá spolu s českým Občianskym fórom zvrhla komunistický režim v Československu. Pre jeho nového prezidenta som založil a viedol jeho Slovenskú kanceláriu, na ktorú sa občania obracali so svojimi problémami z oblasti ľudských práv. Zároveň som sa vrátil po 20-tich rokoch späť na Univerzitu Komenského, a to rovno ako jej prvý „slobodne zvolený rektor“. Tu som založil aj prvú Katedru politológie na Slovensku, kde som zaviedol a prednášal kurz Teórie a dejín ľudských práv, ako aj kurz Práv národnostných menšín. Čoskoro na to tu vznikla aj osobitná UNESCO katedra pre výchovu k ľudským právam, ktorú doteraz vediem. Podľa jej vzoru sa takéto UNESCO katedry začali budovať po celom svete.

Táto naša UNESCO katedra, na činnosti ktorej od počiatku participujú kolegyně Dr. Horná, Prof. Miháliková a Prof. Malíková, fungovala s celoslovenskou pôsobnosťou prostredníctvom rôznych kurzov, prednášok, seminárov. Odkedy vznikla Olympiáda ľudských práv, sústreďujeme svoje aktivity predovšetkým na ňu. OLP je však už iná história, o ktorej na stránkach tejto Kroniky zasvätené informuje PhDr. Dolník.

26.7.2010

Propozície XII. ročníka Olympiády ľudských práv stredoškolskej mládeže

Olympiáda ľudských práv (OLP) je dobrovoľnou, záujmovou činnosťou študentov stredných škôl v Slovenskej republike. Na základe Pedagogicko-organizačných pokynov je súčasťou výchovno-vzdelávacieho procesu na školách. Motivuje k cieľavedomému pôsobeniu, založenému na systematickej práci s talentovanými študentmi. OLP sa realizuje každoročne a možno ju organizovať na všetkých typoch stredných škôl v SR. Vyhlasovateľom súťaže je Ministerstvo školstva Slovenskej republiky, odborným garantom je Celoštátna komisia OLP.

Súťaž je trojkolová a uskutoční sa v nasledovných termínoch:

1. kolo (školské) do 15. decembra 2009
2. kolo (krajské) v týždni od 8. do 12. februára 2010
3. kolo (celoštátne) 9. - 11. marca 2010 v Liptovskom Mikuláši

Školské kolá

- Zúčastňujú sa ich všetci študenti, ktorí prejavia záujem. Súťaž na úrovni školy organizuje príslušná predmetová komisia spoločenských vied. Na jej návrh riaditeľ školy poverí jedného učiteľa riadením a koordinovaním súťaže.
- Spôsob prípravy a výberu súťažiacich študentov závisí od kritérií, ktoré si stanoví škola.
- Odporúčame formu súťaže, testu, vzájomnú diskusiu s demokratickou voľbou postupujúceho, alebo výberom učiteľa.
- Do krajského kola postupuje víťaz.
- Škola môže určiť taktiež súťažiaceho z druhého miesta o ktorého účasti rozhodne predseda krajskej komisie podľa počtu prihlásených súťažiacich a kapacity súťaže.
- Školské kolá prebehnú do 15. decembra 2009. Tento termín je konečný a záväzný. Škola je povinná zaslať na adresu predsedu krajskej komisie prihlášku do krajského kola, ktorú nájdete na **www.olympiady.sk** v časti OLP alebo na **www.olp.sk** do 18. decembra 2009. Po tomto termíne nemusia byť prihlášky akceptované.

Krajské kolá

- Zúčastňujú sa ich žiaci, víťazi školských kôl, prípadne náhradník, podľa rozhodnutia predsedu krajskej komisie. Krajské kolá organizačne zabezpečujú školy alebo školské zariadenia, ktoré poverí príslušný Krajský školský úrad. Súťaž hodnotí krajská porota, ktorá je trojčlenná a menuje ju predseda Krajskej komisie OLP.
- Krajské kolá sa uskutočnia v termíne 8. – 12. februára 2010 podľa rozhodnutia predsedu Krajskej komisie OLP. Obsahom súťaže budú vedomostné testy a vedomostná súťaž z pripravených téz o ľudských právach, ktoré budú zaslané prostredníctvom IUVENTY Krajským školským úradom a predsedom krajských komisií OLP.
- Z krajského kola postupuje do celoštátneho kola (finále) prvých 8 súťažiacich. V prípade rovnosti bodov musí o postupujúcich rozhodnúť krajská porota, na základe ňou stanovených pomocných kritérií pre postupujúcich.
- Podmienkou účasti v celoštátnom kole (finále) je vypracovanie eseje na jednu z tém, ktoré stanoví Celoštátna komisia OLP a ktoré budú zverejnené na stránke **www.olympiady.sk** v časti OLP a na **www.olp.sk**.

- Eseje v rozsahu maximálne 4 strán, sú súťažiaci povinní zaslať do 19. februára 2010 v elektronickej podobe na **dana.sladekova@iuventa.sk** a v papierovej podobe v šiestich exemplároch na adresu: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, Oddelenie podpory talentovanej mládeže, Mgr. Dana Sládeková, Búdková 2, 811 04 Bratislava 1.

- Eseje musia obsahovať v záhlaví údaje o autorovi a v závere vlastnoručný podpis.

- Predseda krajskej komisie je taktiež povinný do 7 dní od skončenia krajského kola vypracovať písomnú hodnotiacu správu o priebehu súťaže s príslušnými štatistickými údajmi a odoslať ju predsedovi CK OLP a IUVENTE.

- Cestovné náklady hradí Krajský školský úrad, prípadne centrá voľného času z účelových prostriedkov MŠ SR.

- Krajské komisie a Krajské školské úrady dostanú od Celoštátnej komisie OLP didaktické testy.

- Tézy k vedomostnej súťaži sú tradične umiestnené na stránkach

www.olympiady.sk a **www.olp.sk**.

Celoštátne kolo

- Celoštátneho kola (finále) sa zúčastňujú úspešní súťažiaci z krajských kôl.

V XII. ročníku bude osem súťažiacich za každý kraj, 64 za celú Slovenskú republiku.

- Celoštátne kolo sa uskutoční v termíne 9. – 11. marca 2010 v Liptovskom Mikuláši.

- Počas celoštátneho kola súťažiaci riešia prípadové štúdiá a obhajujú eseje na vopred zadané témy pred odbornými porotami.

- Hodnotenie týchto dvoch častí je v percentuálnom pomere 50:50.

- Poroty sú najmenej trojčlenné a v každej môže súťažiť maximálne 16 súťažiacich.

- Z každej poroty postúpia súťažiaci z 1. – 3. miesta (maximálne 12 súťažiacich) do finále pred hlavnú porotu, kde riešia aktuálne problémy doby, ktoré si vyžrebujú.

- Hlavná porota zložená z odborníkov v oblasti ľudských práv, práva a významných hostí zo Slovenska i zo zahraničia, stanoví poradie súťažiacich na 1. – 12. mieste.

- Z nich podľa poradia a možností organizátorov sa zúčastnia krátko študijného pobytu v zahraničí (SRN, Bulharsko).

- Ich počet sa stanoví v priebehu celoštátneho finále.

- Zabezpečenie pedagogického sprievodu je v zmysle OBP nevyhnutné. Nakoľko hradíme všetky náklady, doporučujeme s každým súťažiacim vyslať pedagogický sprievod.

- Všetky náklady (cestovné, ubytovanie, stravovanie a poistné) hradí IUVENTA a sponzori. Víťazi dostanú hodnotné vecné ceny a krátky študijný pobyt v zahraničí.

- Vyhodnocuje sa poradie len na 1. – 12. mieste. Ostatní účastníci budú uvedení v abecednom poradí.

- Námietky na priebeh súťaže možno adresovať predsedovi CK OLP bezprostredne po vyhlásení výsledkov.

PhDr. Viliam Dolník
predseda COK OLP

Súťažný poriadok celoštátneho kola

- Celoštátne kolo súťaže je trojdňové a trojkolové.
- Súťažiaci sú elektronickým žrebovaním zaradení ku štyrom hodnotiacim porotám.
- Poradie určené elektronickým žrebovaním určuje aj číslo prípadovej štúdie.
- V prvý deň súťaže bude každý súťažiaci riešiť žrebovaním pridelenú prípadovú štúdiu.
- Porota sa skladá z najmenej štyroch členov.
- Každý člen poroty má k dispozícii 0 až 25 bodov na každého súťažiaceho.
- V druhý deň súťaže v druhom kole budú súťažiaci prezentovať a obhajovať svoje eseje.
- V tomto kole možno získať od každého porotcu maximálne 25 bodov.
- Súťažiaci, ktorí sa v jednotlivých hodnotiacich porotách umiestnili na prvom až treťom mieste postupujú do 3. kola.
- Obsahom tretieho kola je riešenie aktuálnych úloh veľkou porotou.
- Porota po 3. kole stanoví definitívne poradie na 1. až 12. mieste.
- Pri rovnosti bodov rozhoduje vyšší počet bodov z riešenia prípadovej štúdie.
- Zverejňujú sa konečné výsledky.

Poznámka: Kompletne vedomostné testy krajského kola XII. ročníka Olympiády ľudských práv v slovenskom a maďarskom jazyku nájdete na stránke www.olympiady.sk v časti OLP a na stránke www.olp.sk.

Krajské kolá XII. ročníka OLP

Krajské kolo OLP v Banskobystrickom kraji

Zodpovedná osoba:	Mgr. Štefan Folkman
Organizátor - inštitúcia:	Centrum voľného času - Junior Banská Bystrica
Organizátor - osoba:	Predseda KK Mgr. Š. Folkman a tajomník KK Mgr. V. Šokoľko
Miesto konania súťaže:	Domov mládeže, Jána Švermu 1736, Zvolen
Dátum konania súťaže:	11. február 2010

Počet súťažiacich v krajskom kole:	35 (z toho 20 dievčat)
Počet škôl, ktoré sa súťaže zúčastnili:	31
Počet súťažiacich v školských kolách:	334 (z toho 199 dievčat)

Do celoštátneho kola postúpili

P. č.	Priezvisko a meno	Škola
1	Kurák Marek	Gymnázium I. Kraska, Rimavská Sobota
2	Hroncová Katarína	Gymnázium B. S. Timravy, Lučenec
3	Mendrej Matúš	Gymnázium M. Kováča, Banská Bystrica
4	Pavlov Jozef	Gymnázium, Detva

5	<i>Valach Peter</i>	<i>Gymnázium J. G. Tajovského, Banská Bystrica</i>
6	<i>Kostolná Radka</i>	<i>Pedagogická a sociálna akadémia, Lučenec</i>
7	<i>Mezei Bohdan</i>	<i>SOŠ drevárska, Zvolen</i>
8	<i>Zigo Miroslav</i>	<i>Gymnázium J. Chalupku, Brezno</i>

Organizácia KK OEP

Organizácia a logistická príprava Krajského kola OLP už je štandardom, ktorý neprináša závažné problémy. Druhý raz sme situovali krajské kolo do Školského internátu Zvolen, pretože sa tam stretávame s mimoriadne ústretovými partnermi, ktorí ochotne, s úsmevom, v dobrej nálade a bez extrémnych finančných nárokov riešia všetky priestorové a stravovacie požiadavky OLP. Minulý rok sme si overili, že Zvolen je pre väčšinu prihlásených škôl dopravne dostupnejší ako Banská Bystrica a že sen o opätovnom spoločnom krajskom kole pre Banskú Bystricu a Žilinu snívame zbytočne. Dôvodom nie je iba dobrá vôľa organizátorov vrátiť sa k historickým začiatkom OLP, ale aj veľký počet účastníkov. Sedem až osem súťažiacich v každej prezentačnej skupine bolo roztriedených tak, aby v komisiách boli účastníci z rôznych regiónov (okresov), z rôznych typov škôl a rôzneho pohlavia. Bola to organizačne osvedčená voľba, konzultovaná s pedagogickým sprievodom účastníkov.

Centrum voľného času - Junior Banská Bystrica zvláda výborne svoju organizačnú úlohu a za minimálny čas dokáže bezchybne zadministrovať vstupné informácie, prezentáciu aj vyhlásenie výsledkov. Informácie pre poroty, tabuľkové podklady, navrhnuté časy a zoznamy účastníkov boli pripravené rovnakým spôsobom ako minulý rok, len počet bodov za ústnu prezentáciu sme prispôbili celkovému možnému počtu bodov za didaktický test – po 30 bodov od každého z troch porotcov. Nie sme si vedomí žiadnych reklamácií alebo výhrad voči organizácii alebo hodnoteniu výsledkov.

Financovanie KK OLP

KK OLP bola financovaná z prostriedkov určených na predmetové olympiády. Cestovné náhrady budú preplatené súťažiacim a porotcom po obdržaní finančných prostriedkov z Krajského školského úradu Banská Bystrica.

Hodnotenie materiálov pre súťaž

Môžeme zopakovať hodnotenie z minulého roku. Materiály sú vyhovujúce, bez pripomienok zo strany pedagógov. Testy boli primerané, vhodné. Oceňujeme servis pre porotcov, ktorí opravovali testy, odpovedové hárky, pretože urýchlili a zjednodušili prácu porotcov. K tézám pre ústne prezentácie sa objavila požiadavka na ich aktualizáciu, napr. smerom k ekologickej a environmentálnej problematike.

Poznámky a pripomienky

Z ústnych rozhovorov s pedagogickým sprievodom, súťažiacimi aj porotcami vieme o dvoch všeobecne akceptovaných pripomienkach: v niektorých priestoroch (študovniach, klubovniach) bolo spočiatku pomerne chladno a tézy pre ústne prezentácie by bolo vhodné ak nie inovovať, tak aspoň aktualizovať v zmysle mediálne diskutovaných ľudsko-právnych tém, aby boli príťažlivé a aktuálne pre mladých ľudí.

Nezaznamenali sme pocit krivdy zo strany študentov pri vyhodnocovaní písomnej alebo ústnej časti súťaže a považujeme OLP za výborne pripravené podujatie, ktoré už má pre krajské kolá vyskúšaný kritériálny hodnotiaci systém pre písomné aj pre ústne prezentácie súťažiacich.

Krajské kolo v Bratislavskom kraji

Organizátor:	KŠÚ Bratislava, Mgr. Jančát
Predseda krajskej komisie:	Mgr. Zuzana Smetanová
Miesto konania:	SOŠ Na pántoch 9, Bratislava
Dátum konania krajského kola:	9. február 2010
Počet súťažiacich:	42: 26 gymnáziá, 16 SOŠ
Počet prihlásených:	46 : 29 gymnáziá, 17 SOŠ
Počet škôl:	24
Počet súťažiacich v školských kolách:	673

Do celoštátneho kola postúpili:

1. Lukáš Schweighofer	Gymnázium Svätej Uršule, Nedbalova 6, Bratislava
2. Marek Šebo	Gymnázium, Grösslingová 18, Bratislava
3. Veronika Micháľková	Gymnázium Vazovova 6, Bratislava
4. Kristína Mizeráková	Gymnázium Pezinok
5. Peter Behýl	Gymnázium Tomášikova, Bratislava
6. Denisa Lipcseyová	Gymnázium Svätej rodiny, Gercenova, Bratislava
7. Luba Smaržová	Gymnázium F. G. Lorcu, Hronská 3, Bratislava
8. Ingrid Durecová	Gymnázium Mokrohájska, Bratislava

Organizácia krajského kola

Krajské kolo prebehlo podľa organizačného poriadku schváleného celoštátnou komisiou OLP. Súťaž mala dve kolá. Prvé kolo bol vedomostný test z LP, ktorý bol centrálné vypracovaný. Nikto zo súťažiacich nedosiahol maximálny počet bodov. Test hodnotili súťažiaci ako zrozumiteľný, primeraný a jasný, pedagógovia sa pripojili, zároveň vyzdvihli fakt, že poskytol šancu nie polemikám, ale aplikácii ľudských práv v praktických, pre študentov reálnych situáciách. Pripomienku, možno námet na diskusiu, tvorila otázka, kde priradovali súťažiaci rok vzniku inštitúciám ochraňujúcim ľudské práva, NATO nepovažujú študenti za ochráncu LP, vzhľadom na to, že ide o vojenskú organizáciu. V druhej časti sa súťažiaci

vyjadrovali k 15 tézam v dvoch porotách. Spolu sa zúčastnilo 17 súťažiacich. Každý člen poroty ohodnotil súťažiaceho počtom bodov od 0-10. Body z prvého a druhého kola sa spočítali a vyhodnotilo sa poradie. Všetkým účastníkom bolo poskytnuté občerstvenie, pedagogickému sprievodu občerstvenie, členom poroty obed. Prestávky vyplnili hostia krajského kola: Ing. Viliam Figush, informačná kancelária RE, Juraj Kiss, OZ Ľudia proti rasizmu.

Krajského kola OLP sa ďalej zúčastnili hostia:

Doc. Pavol Kandráč, Verejný Ochránca práv

PhDr. Alena Kotvanová, Slovenské národné stredisko LP

Organizáciu krajského kola OLP hodnotili zúčastnení v ankete ako veľmi dobrú, so zaujímavým programom.

Financovanie krajského kola

Finančne zabezpečené podľa predbežného finančného rozpočtu KŠÚ vypracovaného Mgr. Jančátom a konzultovaného s krajskou koordinátorkou OLP. Najúspešnejší traja súťažiaci získali

knižné publikácie. Každý súťažiaci získal čestné uznanie, prví traja diplom a knižné publikácie od organizátora súťaže. Postupujúci 8. študenti získali knižné publikácie a ďalšie darčeky od Kancelárie Verejného ochrancu práv a darček od UNICEF. Každý súťažiaci získal cenu od OZ Ľudia proti rasizmu.

Hodnotenie materiálov pre súťaž

Krajská komisia mala k dispozícii vedomostný test v slovenskom jazyku, žiaden zo súťažiach nevyužil možnosť maďarskej verzie testu. Test bol hodnotený ako primeraný, prijateľný aj pre žiakov SOŠ. Najnižší počet bodov dosiahnutých v teste bol 61.

Poznámky a pripomienky

Vychádzajúc z ankety, ktorú vyplnili súťažiaci a pedagógovia, aj hostia vyplnili tieto návrhy:

- materiály najmä Kroniku OLP pripraviť už ku krajským seminárom,
- pokračovať v tradícii organizácie OLP.

Vďaka patrí Informačnej kancelárii RE za podporu a ocenenie súťažiach Ing. Figuschovi., ďalším hostom, poďakovanie patrí PhDr. Daniele Ďurajkovej meto-
dičke MCMB aj za osobný podiel na organizácii krajského kola a všetkým hostom, pedagógom, ktorí urobili krajské kolo pestrým a pre všetkých bohatým. Krajské kolo bolo celkovo hodnotené ako „európsky konkurenčné“. Krajské kolo zaznamenala regionálna televízia Rača, v tlačovej forme Bratislavské noviny.

Mgr. Zuzana Smetanová
Krajský koordinátor OLP

Krajské kolo v Košickom kraji

Zodpovedná osoba:	PhDr. Ján Kobulský
Organizátor - inštitúcia:	CVČ - RCM, Strojárska 3, Košice
Organizátor - osoba:	Eva Škripková
Miesto konania súťaže:	CVČ Domino Košice, Popradská 86
Dátum konania súťaže:	9.2.2010
Počet súťažiach v krajskom kole:	38
Počet škôl, ktoré sa súťaže zúčastnili:	38
Počet súťažiach v školských kolách:	591 (z toho dievčat 290)

Do celoštátneho kola postúpili:

P. č.	Meno a priezvisko	Škola
1.	Anita Polgáriová	Gymnázium P. J. Šafárika, Ul. Ak. Hronca 1, Rožňava
2.	Peter Sasák	SPŠ stavebná, Lermontovova 1, Košice
3.	Judita Némethová	Gymnázium J. A. Komenského, Škultétyho 10, Košice
4.	Peter Koromház	Gymnázium L. Novomeského 4, Košice
5.	Rastislav Kisel	Gymnázium, Alejová 1, Košice
6.	Veronika Harbuláková	Gymnázium P. Horova, Masarykova 1, Michalovce
7.	Viktor Varga	Gymnázium Š. Moysesa, Školská 13, Moldava n/Bodvou
8.	Katarína Gallová	Gymnázium, Exnárova 10, Košice

Organizácia KK OLP

Krajské kolo sa uskutočnilo 9.2.2010 v priestoroch CVČ Domino na Popradskej ulici v Košiciach. Počet prihlásených bol 42 súťažiacich, počet prítomných 38. Súťaž pozostávala z dvoch kôl – prvé kolo bol vedomostný test (35), za ktoré mohli dostať súťažiaci 90 bodov. Čas bol 50 minút. Všetci súťažiaci odovzdali test pred časovým limitom.

Do druhého kola postúpilo 33 súťažiacich, 5 z najnižším bodovým ziskom porota po dohode pred súťažou nezaradila do druhého kola. V druhom kole boli vytvorené 3 trojčlenné komisie, v ktorých ďalej súťažilo 33 študentov, to znamená v každej komisii 11.

Na argumentáciu vyžrebovanej tézy bol časový limit 10 minút a mohli získať maximálne 75 bodov. Súčet bodov za obidve kolá bol 165 bodov - víťazka krajského kola dosiahla 153 bodov a posledný súťažiaci na 38. mieste 41 bodov.

Súťaž prebehla hladko, nevyskytli sa žiadne pripomienky zo strany súťažiacich a ich pedagogického sprievodu.

Financovanie KK OLP

V rámci financovania CVČ - RCM zabezpečilo pre účastníkov stravu, ceny pre prvých 3 v hodnote 40 €, diplomy pre 1.-3. miesto a čestné uznanie 4.-8. miesto za postup do CK OLP, pre všetkých súťažiacich diplomy za účasť, dohody o vykonaní práce pre porotcov a preplatenie cestovného.

Hodnotenie materiálov pre súťaž

Test hodnotíme veľmi kladne a taktiež vysoko oceňujeme pokyny pre účastníkov súťaže, čím sa uľahčila úloha pedagogického dozoru pri písaní testov. Komisia veľmi kladne hodnotí prvých 17 otázok, ktoré sa opravovali ľahko, boli dosť jasné. Pre žiakov je spôsob odpovedania nový, pretože sa s takým v škole nestretávajú. Najväčší problém robila otázka číslo 13, kde často neodpovedali písmenom, ale číslom, alebo aj číslom a písmenom. V budúcnosti je potrebné zachovať túto štruktúru testu, len by ho bolo trochu spestriť. Komisia tiež vysoko hodnotí význam testu, za ktorý bolo možné získať až 90 bodov, pretože tézy sa už dlhšie nemenili a súťažiaci, ktorí sa zúčastnili druhýkrát, respektíve aj tretíkrát nemajú s nimi žiadne problémy.

Poznámky a pripomienky

Zo strany krajskej komisie a jej členov a pedagogického sprievodu zazneli pripomienky na inováciu téz krajského kola. Témy sú už veľmi známe a študenti si ich vypracovávajú a medzi sebou odovzdávajú vypracované. Z uvedených príčin navrhujeme ich inovovať a prispôbiť súčasnej dobe. Členovia komisie navrhujú rozčleniť súčasných 15 tém na vyšší počet (20-25).

Prvýkrát bol na krajskom kole využitý čas počas opravy testov (60 minút) na prezentáciu projektu „Živá knižnica“ pre súťažiacich a pedagogický dozor. Témou knižnice bolo dobrovoľníctvo, v knižnici bolo 5 živých kníh z radov aj zahraničných dobrovoľníkov (Francúzsko, Nemecko a Španielsko). Súťažiaci si mali možnosť precvičiť aj svoje jazykové znalosti v dialógu s nimi.

PhDr. Ján Kobulský
predseda Krajskej komisie OLP

Krajské kolo v Nitrianskom kraji

Zodpovedná osoba:	PhDr. Ivana Semjanová
Organizátor – inštitúcia:	KŠÚ Nitra
Organizátor – osoba:	PaedDr. Rozália Bezáková
Miesto konania súťaže:	Gymnázium Vrábľa
Dátum konania:	9.2. 2010
Počet súťažiacich v krajskom kole:	31
Počet škôl, ktoré sa súťaže zúčastnili:	31
Počet súťažiacich v krajských kolách:	525

Do celoštátneho kola postúpili:

P. č.	Meno a priezvisko	Škola
1.	Tomáš Lisánsky	Gymnázium Topoľčany
2.	Radka Hajková	Gymnázium Vrábľa
3.	Miroslava Dobiášová	Gymnázium Golianova, Nitra
4.	Dávid Fogad	Gymnázium Janka Kráľa, Zlaté Moravce
5.	Ondrej Tureček	Gymnázium sv. Vincenta de Paul, Topoľčany
6.	Radovan Potočár	Gymnázium Andreja Vrábľa, Levice
7.	Denisa Koleničová	Gymnázium sv. Cyrila a Metoda, Nitra
8.	Igor Konka	Gymnázium Želiezovce

Organizácia KK OLP

Krajské kolo sa uskutočnilo podľa organizačného poriadku schváleného COK OLP.

Financovanie KK OLP

Financovanie bolo zabezpečené z prostriedkov KŠÚ a sponzorských príspevkov.

Hodnotenie materiálov pre súťaž

Test bol odborne i metodicky veľmi dobre spracovaný. Študenti mali možnosť overiť si svoje vedomosti na konkrétnych modelových situáciách. Opravu testu ulahčil odpovedový hárok.

Poznámky a pripomienky

Podakovanie patrí PaedDr. Rozálii Bezákovej z KŠÚ v Nitre, Kancelárii Rady Európy a riaditeľstvu Gymnázia vo Vrábľoch.

PhDr. Ivana Semjanová

Krajské kolo v Prešovskom kraji

Zodpovedná osoba:	PhDr. Marián Richter
Organizátor - inštitúcia:	Obchodná akadémia Prešov, Volgogradská 3
Organizátor - osoba:	PhDr. Marián Richter
Miesto konania súťaže:	Obchodná akadémia Prešov, Volgogradská 3
Dátum konania súťaže:	9. február 2010
Počet súťažiacich v krajskom kole:	24
Počet škôl, ktoré sa súťaže zúčastnili:	26
Počet súťažiacich v školských kolách:	337 (z toho 188 dievčat)

Do celoštátneho kola postúpili:

P. č.	Priezvisko a meno	Škola
1.	Krištan Lukáš	Gymnázium, Vranov nad Topľou
2.	Hankovský Jakub	Súkromné gymnázium, Bardejov
3.	Djurbová Alžbeta	Obchodná akadémia, Poprad
4.	Baranová Klára	Súkromná obchodná akadémia, Prešov
5.	Hudáček Dávid	Obchodná akadémia, Prešov
6.	Krajiňáková Mária	Gymnázium J. F. Rimavského, Levoča
7.	Hamřík Lukáš	Gymnázium, Stropkov
8.	Kušník Ján	Gymnázium sv. Moniky, Prešov

Organizácia KK OLP

KK OLP sa uskutočnilo v priestoroch Obchodnej akadémie Prešov a prebiehalo podľa propozícií OLP. Do súťaže bolo prihlásených 26 súťažiacich, krajského kola sa zúčastnilo 24 súťažiacich. Prvého kola sa zúčastnilo všetkých 24 súťažiacich, do druhého kola postúpilo 15 súťažiacich s najvyšším počtom bodov. Celkové poradie bolo vytvorené na základe súčtu bodov 1. a 2. kola.

Súťažiaci umiestnení na 1. – 3. mieste boli odmenení vecnými cenami, ktoré zabezpečil KŠÚ v Prešove.

Financovanie KK OLP

KK OLP bolo financované z prostriedkov KŠÚ na základe vopred vypracovaného návrhu rozpočtu, ktorý bol upravený KŠÚ. Každý súťažiaci, ako aj pedagogický sprievod mal v plnej výške preplatené cestovné. Všetkým účastníkom bolo poskytnuté občerstvenie.

Hodnotenie materiálov pre súťaž

Test, ako aj odpovedové hárky boli spracované prehľadne a jednoducho. Testové otázky boli zamerané na riešenie praktických úloh z oblasti ľudských práv, čo malo pozitívny ohlas aj medzi súťažiacimi. Menším nedostatkom bolo opakovanie sa jednej otázky dvakrát v teste.

Kladne hodnotím tiež jednoznačnosť odpovedí na testové otázky.

PhDr. Marián Richter
krajský koordinátor OLP

Krajské kolo v Trenčianskom kraji

Zodpovedná osoba:	PhDr. Mgr. Kesely Pavol
Organizátor – inštitúcia:	Krajské centrum voľného času Trenčín
Organizátor – osoba:	PhDr. Mgr. Kesely Pavol
Miesto konania súťaže:	Gymnázium Dubnica nad Váhom
Dátum konania súťaže:	9. 2. 2010
Počet súťažiacich v krajskom kole:	26
Počet škôl, ktoré sa súťaže zúčastnili:	26
Počet súťažiacich v školských kolách:	440 (z toho 224 dievčat)

Do celoštátneho kola postúpili:

<i>P. č.</i>	<i>Meno a priezvisko</i>	<i>Škola</i>
1	Michaela Bútorová	Gymnázium, Školská 2, Dubnica nad Váhom
2	Kristína Melicherová	Gymnázium Ludovíta Štúra, Trenčín
3	Branislav Stanček	Gymnázium V. B. Nedožerského, Prievidza
4	Maroš Ondrejka	Gymnázium J. Jesenského, Bánovce nad Bebravou
5	Mario Čopák	Gymnázium, Komenského 2, Partizánske
6	Monika Kopecká	Obchodná akadémia Milana Hodžu, Trenčín
7	Robert Petrilák	Stredná odborná škola, Piešťanská 80, Nové Mesto n. Váhom
8	Matej Krajčovič	Gymnázium, Rastislavova 332, Nováky

Organizácia krajského kola OĽP

Krajské kolo sa uskutočnilo v priestoroch Gymnázia v Dubnici nad Váhom. Súťažiaci najskôr riešili vedomostný test dodaný externe. Čas na vypracovanie testu (50 minút) bol dostačujúci. Maximálny možný počet získaných bodov bol 90. Pretože súťažiaci pracovali pod kódmi, po vyhodnotení došlo v ich prítomnosti k odkódovaniu. Do druhého kola postúpilo štrnásť žiakov, ktorí dosiahli najviac bodov. Finalisti si potom vyžrebovali poradie, v ktorom budú súťažiť v ústnej časti. Súťažiaci prezentovali svoje názory pred päťčlennou komisiou na jednu z daných tém, ktorú si vyžrebovali. Každý člen skúšobnej komisie mohol prideliť najviac 30 bodov. Najvyššia a najnižšia bodová hodnota sa nepočítala. Maximálny možný súčet bodov z obidvoch kôl bol 180. Do celoštátneho kola postúpili súťažiaci, ktorí sa umiestnili na prvých ôsmich miestach.

Zloženie komisie krajského kola OĽP Trenčianskeho kraja

Mgr. Dana Hašková - Obchodná akadémia Považská Bystrica

Mgr. Peter Horváth - Gymnázium Púchov

Mgr. Marián Mišík - Gymnázium Dubnica nad Váhom

Mgr. Martin Kačič - Gymnázium M. R. Štefánika Nové Mesto nad Váhom

Mgr. Jana Ukropcová - Gymnázium Ludovíta Štúra Trenčín

Administratívne priebeh súťaže zabezpečoval predseda krajskej komisie.

Výborné podmienky pre priebeh súťaže zabezpečili riaditeľka Gymnázia v Dubnici nad Váhom Mgr. Adriana Vančová a RNDr. Jana Megová.

Financovanie krajského kola OĽP

Obed pre súťažiacich (jedáleň SPŠ Dubnica nad Váhom), pedagogický dozor, členov komisií, ceny pre víťazov (prvé až tretie miesto), diplomy (prvé až šieste miesto) boli hradené z prostriedkov Krajského centra voľného času v Trenčíne. Cestovné pre súťažiacich a pedagogický dozor hradila vysielajúca organizácia.

Hodnotenie materiálov na súťaž

Vedomostný test obsahoval tridsaťpäť úloh, za ktoré bolo možné získať najviac deväťdesiat bodov. Najúspešnejší žiak v teste (Čopák Mario) dosiahol osemdesiatdva bodov. Zadania boli jasné, žiakom zrozumiteľné a na primeranej úrovni. Čas určený na vypracovanie (päťdesiat minút) bol dostačujúci. Súťažiaci nemali žiadne pripomienky k písomnému testu ani k zadaným témam esejí.

Poznámka - poďakovanie

Spolupráca a koordinácia práce s KCVČ (Ing. Slávka Čameková) bola veľmi dobrá. Pretože neboli žiadne problémy alebo spory v súvislosti s hodnotením písomnej a aj ústnej časti, ďakujem členom komisie za ich prácu. Ďakujem aj riaditeľovi Krajského centra voľného času v Trenčíne PaedDr. Danielovi Beničkovi za vytvorenie dobrých finančných podmienok pri realizácii KK OLP.

PhDr. Mgr. Kesely Pavol

Predseda krajskej komisie OLP Trenčianskeho kraja

Krajské kolo v Trnavskom kraji

Zodpovedná osoba:	Mgr. Mária Juristová
Organizátor - inštitúcia:	KŠÚ Trnava, PhDr. Erika Ozimytová
Organizátor - osoba:	Mgr. Mária Juristová
Miesto konania súťaže:	Gymnázium Ivana Kupca Hlohovec
Dátum konania súťaže:	10. februára 2010
Počet súťažiacich v krajskom kole:	39 (41 prihlásených)
Počet škôl, ktoré sa súťaže zúčastnili:	21
Počet súťažiacich v školských kolách:	454

Do celoštátneho kola postúpili:

P. č.	Meno a priezvisko	Škola
1.	Frederika Hazéová	Gymnázium Angely Merici, Trnava
2.	Filip Hladký	Gymnázium F. V. Sasinka, Skalica
3.	Nikoleta Hodosiová	Obchodná akadémia, Veľký Meder
4.	Alžbeta Rosinová	Gymnázium Jána Hollého, Trnava
5.	Diana Pavlíková	Gymnázium F. V. Sasinka, Skalica
6.	Lenka Kubatková	Gymnázium Ivana Kupca, Hlohovec
7.	Dagmar Petrová	SSZŠ, Dunajská Streda
8.	Jaroslav Novotný	Gymnázium L. Dúbravu, Dunajská Streda

Organizácia KK OLP

Krajské kolo bolo realizované na Gymnázium Ivana Kupca v Hlohovci a organizované podľa pokynov CK OLP. Písomnú časť absolvovali všetci súťažiaci. Po oprave a vyhodnotení testov, 15 súťažiacich s najvyšším počtom dosiahnutých bodov, pokračovalo v ústnej časti, v ktorej si žiaci vyberali jednu z tém a ústne vyjadrovali svoje názory a postoje pred komisiou. **Bodovanie:** test max. 90 bodov + ústna časť max. 100 bodov = spolu max. 190 bodov. Po rozhodnutí krajskej hodnotiacej komisie v zložení: Mgr. Mária Juristová, Mgr. Andrea Olejníková, Mgr. Anna Krčová, Mgr. Eva Krupová, Mgr. Zoltán Csémi a Mgr. Peter Chmurčiak, do celoštátneho kola postúpilo 8 súťažiacich. Súťaž prebiehala v príjemnej atmosfére, nevyskytli sa žiadne organizačné ani technické problémy.

Financovanie KK OLP

Certifikáty o účasti, poukážky na nákup (odmeny), diplomy, tlač vedomostných testov pre súťažiacich, toner do tlačiarne a ďalšie materiály pre potreby komisie hradil KŠÚ v Trnave. Súťažiacim, odbornej hodnotiacej porote ako aj pedagogickému sprievodu bolo zabezpečené občerstvenie.

Hodnotenie materiálov pre súťaž

Testy zhodnotili súťažiaci aj pedagógovia ako veľmi dobré. Všetci vysoko oceňujú vpisovanie správnych odpovedí do odpovedových hárkov, čo výrazne zrýchľilo opravovanie testov a zároveň odstránilo pochybnosti o objektívnosti hodnotenia.

Poznámky a pripomienky

Podakovanie patrí PhDr. Erike Ozimovej z KŠÚ v Trnave a Ing. Gabriele Fajtlovej, riaditeľke Gymnázia Ivana Kupca v Hlohovci, za organizačnú pomoc a poskytnutie priestorov na súťaž.

Mgr. Mária Juristová
predseda krajskej komisie OLP

Krajské kolo v Žilinskom kraji

Organizátor/inštitúcia:	Spojená škola – CVČ, Žilina – Bytčica
Zodpovedná osoba:	PhDr. Darina Kubičková
Miesto konania:	Spojená škola Žilina – Bytčica
Dátum konania:	9.2.2010
Počet súťažiacich v krajskom kole:	39

Do celoštátneho kola postúpili:

P. č.	Priezvisko a meno	Škola
1.	Juríková Vanda	SOŠ poľnohospodárskych služieb, Žilina
2.	Michelová Patrícia	Gymnázium, Bytča
3.	Bašár Roman	Bilingválne Gymnázium Milana Hodžu, Sučany
4.	Klempa Richard	Gymnázium A. Bernoláka, Námestovo
5.	Homola Vladimír	Gymnázium, Kysucké Nové Mesto
6.	Jaňák Ján	Gymnázium M. M. Hodžu, Liptovský Mikuláš
7.	Cáder Denis	Súkromné gymnázium, Žilina
8.	Chorvát Michal	Gymnázium, Veľká okružná 22, Žilina
9.	Maťašek František	Gymnázium J. M. Hurbana, 17. novembra 1296, Čadca

Organizácia krajského kola

KK OLP sa uskutočnilo v Spojenej škole v Žiline-Bytčici

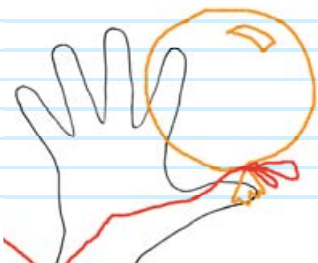
Financovanie krajského kola

Financie zabezpečili CVC Žilina – Bytčica

Hodnotenie materiálov pre súťaž

Materiály KK OLP boli pozitívne hodnotené

PhDr. Darina Kubičková
predseda krajskej komisie OLP

Tézy na ústnu časť krajského kola Olympiády ľudských práv

Právna podstata ochrany práv žien, detí a menších.

V ktorých dokumentoch nachádzame právnu oporu? Všeobecná deklarácia ľudských práv (VDLP). Deklarácia OSN o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie. Odporúčanie o súhlase na uzatvorenie manželstva (1. 11. 1965). Deklarácia práv dieťaťa (20. 11. 1959) a Dohovor o právach dieťaťa – 1989.

Právo na život a trest smrti – dokumenty a názory.

VDLP – čl.3. Názory na trest smrti ako rozmeru práva na život. Argumenty za a proti trestu smrti. Riešenie trestu smrti v jednotlivých štátoch sveta (voľný výber). Trest smrti a naše zákonodarstvo.

Právo na život a eutanázia.

Čo je eutanázia? Vysvetlite pojmy aktívna a pasívna eutanázia, uveďte argumenty za a proti. Ako sa rieši v niektorých krajinách? Je niekde zákonom schválená? S akými pravidlami? Ako sa rieši tento problém u nás?

Právo na život a problém interrupcie.

Uveďte argumenty za a proti. Riešenie v niektorých krajinách, podľa vlastného uváženia. Vlastný názor na tento problém a jeho zdôvodnenie. V ktorých prípadoch by bolo možné pripustiť interrupciu? Ako sa rieši tento problém u nás?

Právo a sloboda zhromažďovania, spolčovania a združovania.

VDLP – čl. 20. Do akej skupiny ľudských práv patria tieto práva? Ako sú uplatňované a dodržiavané tieto práva u nás? Čo zabezpečuje a umožňuje ich realizácia občanom? Uveďte základné predpoklady na zvolanie zhromaždenia, založenie združenia či politickej strany. Možno zhromaždenie, občianske združenie, politickú stranu zrušiť, zakázať? Zdôvodnite.

Právo na rešpektovanie a ochranu mena, súkromia a rodinného života.

VDLP – čl. 12. V čom má toto právo význam aj pre súčasný život? Ako chápete realizáciu týchto práv? Ako je právne zabezpečená realizácia uvedených práv u nás? Uveďte príklady na nerešpektovanie ochrany mena, súkromia a rodinného života.

Sloboda myslenia, svedomia a náboženstva.

VDLP – čl. 18. Čo chápete pod pojmi sloboda myslenia, svedomia a náboženského presvedčenia? Náboženská sloboda u nás v nedávnej minulosti. Uveďte základný právny predpis opravujúci tieto slobody u nás a medzinárodnoprávnu úpravu. Môže byť výkon slobody myslenia, svedomia, náboženského vyznania a viery u nás obmedzený? Možno postihovať za názory? Ak áno alebo nie tak zdôvodnite.

Sloboda prejavu a právo na informácie.

VDLP – čl. 19. Porovnajte slobodu prejavu a právo na informácie v totalitných štátoch a v demokratických štátoch, čo chápete pod pojmom cenzúra? Možno slobodu prejavu a právo vyhľadávať a šíriť informácie zakázať alebo obmedziť? Zdôvodnite. Čo viete o zákone informovanosti.

Právo na slobodné voľby.

VDLP – čl. 21. Vysvetlite pojmy všeobecné, rovné, tajné a priame hlasovanie. Aké pravidla platia pre uskutočnenie slobodných volieb? Kto má zaručiť slobodný a objektívny priebeh volieb? Môžu byť voľby aj neslobodné?

Diskriminácia, etnické, rasové a iné predsudky a ľudské práva.

VDLP – čl. 1, 2, 7. História a súčasnosť etických, rasových, náboženských predsudkov. Ako sa prejavuje u nás a vo svete rasová, etnická, náboženská a sociálna diskriminácia? Aké sú možné spôsoby jej riešenia?

Tolerancia a jej východiská.

Ako chápete pojmy tolerancia – antitolerancia. Vysvetlite stručne spoločenské prejavy netolerance, ktoré porušujú ľudské práva (rasizmus, antisemitizmus, fašizmus, xenofóbia, vykorisťovanie). Stretli ste sa s niektorými uvedenými prejavmi netolerance v správaní (diskriminácia, doberanie, zaujatosť, obťažovanie, hľadanie obete, znesvätenie, šikanovanie, vylúčenie)? Aké konkrétne symptómy netolerance ste vy osobne zažili alebo postrehli? Popíšte situáciu, okolnosti a reakciu verejnosti. Viete uviesť príklady prejavov tolerance z vášho okolia?

Zločiny proti ľudskosti, vojnové zločiny a ľudské práva.

VDLP – čl. 7, 8. Ktoré zo zločinov proti ľudskosti v histórii aj nedávnej minulosti sú známe ako najdrastickejšie? Možno uplatňovať princíp kolektívnej viny v tejto oblasti?

Utečenci a ľudské práva, sloboda pohybu a pobytu.

Medzinárodné dokumenty definujúce význam slova „utečenec“. Konvencia z roku 1951 o statuse utečenca. Vysvetlite v čom je rozdiel medzi utečencami, vojnovými utečencami, odídencami... Sú utečenci u nás zbytočnou „ekonomickou príťažou“? Pred čím ľudia utekajú? Aké sú naše povinnosti k utečencom a prečo?

Práva národnostných menšín a etnických skupín.

Národnostné a etnické menšiny sú dnes chránené celým komplexom medzinárodných i vnútroštátnych predpisov. Menujte inštitúcie, ktoré zabezpečujú ochranu práv národnostných menšín. Aké sú základné práva národnostných menšín zakotvené v ústave u nás? Zohľadnite, prečo národnostným menšinám nie je garantované právo na sebaurčenie.

Listina základných práv a slobôd v ČSFR z roku 1991.

9. januára 1991 FZ ČSFR prijalo Listinu základných práv a slobôd ako ústavný zákon. Vysvetlite dôvody pre prijatie tohto dokumentu, jeho význam. Ktoré okruhy problémov Listina obsahuje? Ako rieši niektoré najzávažnejšie problémy (trest smrti, interrupcia)? Vzťah k medzinárodným dokumentom a našim zákonom?

Prehľad o účasti na krajských kolách OLP

Kraj	Predseda Krajskej komisie	Školské kolá	Krajské kolá
Banskobystrický	Mgr. Štefan Folkman	334	31
Bratislavský	Mgr. Zuzana Smetanová	673	46
Košický	PhDr. Ján Kobulský	591	38
Nitriansky	PhDr. Ivana Semjanová	525	31
Prešovský	PhDr. Marián Richter	337	26
Trenčiansky	PhDr. Mgr. Pavol Kesely	440	26
Trnavský	Mgr. Mária Juristová	454	21
Žilinský	PhDr. Darina Kubíčková	682	39
Spolu		4016	258

Celoštátne kolo XII. ročníka OLP

Tabuľka voľby tém esejí v XII. ročníku a ich spracovanie podľa krajov

	Téma 1 JA a TY spolu MY	Téma 2 Narodil som sa bez identity, ako som k nej dospel? Nadobudol som ju?	Téma 3 V EU je 19 milió- nov detí ohroze- ných chudobou v roku boja proti chudobe a sociál- nemu vylúčeniu	Téma 4 Holokaust – pripo- mínať, či zabudnúť?	Téma 5 Stačí spolucítiť s chudobnými deťmi? Co by som urobil ja?	Téma 6 Predstav si, že by si sa narodil chudob- ný/chu- dóbná	Spolu
Kraj							
Banskobystrický	0	1	0	6	0	1	8
Bratislavský	1	0	2	4	0	1	8
Košický	0	2	3	2	0	1	8
Nitriansky	0	3	1	3	0	1	8
Prešovský	0	2	1	3	1	1	8
Trenčiansky	1	0	0	2	3	2	8
Trnavský	0	1	2	4	0	1	8
Žilinský	1	0	0	5	2	0	8
Spolu	3	9	9	29	6	8	64

Garanti tém esejí

Téma č. 1: Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR

Téma č. 2: Podpredseda vlády pre vedomostnú spoločnosť, európske záležitosti, ľudské práva a menšiny, Dušan Čaplovič

Téma č. 3: Európsky parlament Informačná kancelária na Slovensku

Téma č. 4: Slovenské národné stredisko pre ľudské práva

Téma č. 5: Friedrich Ebert Stiftung

Téma č. 6: Fond sociálneho rozvoja MPSVaR

Zoznam súťažiacich

Baranová Klára	Súkromná obchodná akadémia, Petrovianska 34, Prešov
Bašár Roman	Bilingválne Gymnázium M. Hodžu, Komenského 215, Sučany
Behýl Peter	Gymnázium L. Novomeského, Tomášikova 2, Bratislava
Bútorová Michaela	Gymnázium, Školská 2, Dubnica nad Váhom
Čáder Denis	Súkromné Gymnázium, Oravská cesta 11, Žilina
Čopák Mário	Gymnázium, Komenského 2, Partizánske
Djurbová Alžbeta	Obchodná akadémia, Murgašova 94, Poprad
Dobiášová Miroslava	Gymnázium, Golianova 68, Nitra
Durecová Ingrid	Spojená škola, Mokrohájska 3, Bratislava
Fogad Dávid	Gymnázium J. Kráľa, SNP 3, Zlaté Moravce
Gallová Katarína	Gymnázium, Exnárova 10, Košice
Hajková Radka	Gymnázium, Školská 26, Vrábľa
Hamiík Lukáš	Gymnázium, Konštantínova 64, Stropkov
Hankovský Jakub	Súkromné gymnázium, Ul. 29. Augusta 4, Bardejov
Harbuláková Veronika	Gymnázium P. Horova, Masarykova 1, Michalovce
Hazeová Frederika	Gymnázium A. Merici, Hviezdoslavova 10, Trnava
Hladký Filip	Gymnázium F. V. Sasinka, Námestie Slobody 3, Skalica
Hodosiová Nikoletta	Obchodná akadémia, Bratislavská 38, Veľký Meder
Homola Vladimír	Gymnázium, Komenského 1357, Kysucké Nové Mesto
Hroncová Katarína	Gymnázium B. S. Timravy, Haličská 9, Lučenec
Hudáček Dávid	Obchodná akadémia, Volgogradská 3, Prešov
Chorvát Michal	Gymnázium, Veľká Okružná 22, Žilina
Jaňák Ján	Gymnázium M. M. Hodžu, Hodžova 13, Liptovský Mikuláš
Juríková Vanda	SOŠPaSnV, Predmestská 82, Žilina
Kiseľ Rastislav	Gymnázium, Alejová 1, Košice
Klempa Richard	Gymnázium A. Bernoláka, Mieru 307, Námestovo
Konka Igor	Gymnázium, Štúrova 16, Želiezovce
Kopecká Monika	Obchodná akadémia M. Hodžu, Martina Rázusa 1, Trenčín
Koromház Peter	Gymnázium M. R. Štefánika, Nám. L. Novomeského 4, Košice
Kostolná Radka	Pedagogická a sociálna akadémia, Komenského 12, Lučenec
Krajčovič Matej	Gymnázium, Rastislavova 332, Nováky
Krajňáková Mária	Gymnázium J. F. Rimavského, Kláštorňa 37, Levoča
Krištan Lukáš	Gymnázium, Dr. C. Daxnera 88, Vranov nad Topľou
Kubatková Lenka	Gymnázium I. Kupca, Komenského 13, Hlohovec
Kurák Marek	Gymnázium I. Kraska, P. Hostinského 3, Rimavská Sobota
Lipcseyová Denisa	Gymnázium. sv. rodiny, Gercenova 10, Bratislava
Lisánsky Tomáš	Gymnázium, ul. 17.novembra 1180, Topoľčany
Maťašek František	Gymnázium J. M. Hurbana, 17. novembra 1296, Čadca
Melicherová Kristína	Gymnázium L. Štúra, Ul. 1. mája 2, Trenčín
Mendrej Matúš	Gymnázium M. Kováča, Mládežnícka 51, Banská Bystrica
Mezei Bohdan	SOŠ drevárska, Lučenecká cesta 17, Zvolen
Micháľková Veronika	Gymnázium J. Papánka, Vazovova 6, Bratislava
Michelová Patrícia	Gymnázium, Štefánikova 4, Bytča
Mizeráková Kristína	Gymnázium, Senecká 2, Pezinok
Némethová Judita	Evanjelické gymnázium J. A. Komenského, Škultétyho 10, Košice
Novotný Jaroslav	Gymnázium L. Dúbravu, Smetanov háj 8, Dunajská Streda
Ondrejka Maroš	Gymnázium J. Jesenského, Radlinského 2, Bánovce nad Bebravou

Pavlíková Diana	Gymnázium F. V. Sasinka, Námestie Slobody 3, Skalica
Pavlov Jozef	Gymnázium, Štúrova 849, Detva
Petrilák Robert	Stredná odborná škola, Piešťanská 2262/80, Nové Mesto n. Váhom
Petrová Dagmar	Súkromná stredná odborná škola, Trhovisko 2294/15, Dunajská Streda
Polgáriová Anita	Gymnázium P. J. Šafárika, Akadémika Hronca 1, Revúca
Potočár Radovan	Gymnázium A. Vrábla, Mierová 5, Levice
Rosinová Alžbeta	Gymnázium J. Hollého, Hollého 9, Trnava
Sasák Peter	SPŠ stavebná a geodetická, Lermontovova 1, Košice
Schweighofer Lukáš	Gymnázium sv. Uršule, Nedbalova 6, Bratislava
Smaržová Ľuba	Gymnázium F. G. Lorcu, Hronská 3, Bratislava
Stanček Branislav	Gymnázium V. B. Nedožerského, Matice slovenskej 16, Prievidza
Šebo Marek	Gymnázium, Grösslingová 18, Bratislava
Tureček Ondrej	Gymnázium sv. V. de Paul, Ul. 17. novembra 1056, Topoľčany
Valach Peter	Gymnázium J. G. Tajovského, Tajovského 25, Banská Bystrica
Varga Viktor	Gymnázium Š. Moysesova, Školská 13, Moldava nad Bodvou
Zigo Miroslav	Gymnázium J. Chalupku, Štúrova 13, Brezno

Zoznam členov porôt

P. č.	Priezvisko a meno	Adresa
1	Figusch Viliam, Ing. CSc.	Kancelária Rady Európy, Bratislava
2	Folkman Štefan, Mgr.	Metodicko-pedagogické centrum, Banská Bystrica
3	Gál Jozef, Mgr.	Metodicko-pedagogické centrum, Banská Bystrica
4	Horná Dagmar, PhDr. PhD.	UNESCO kat.UK, kat.politológie FiF UK, Bratislava
5	Chovanec Ján, PhDr.	Obchodná akadémia, nám. L. Petroviča, Lipt. Mikuláš
6	Kesely Pavol, PhDr.	Gymnázium, Dubnica nad Váhom
7	Kobulský Ján, PhDr.	Gymnázium, Šrobárova ul., Košice
8	Kubičková Darina, PhDr.	Žilinská univerzita, Fakulta prírodných vied, kat. KPPS
9	Kusý Miroslav, Prof. PhDr. CSc.	UNESCO katedra UK, Bratislava
10	Kvašňáková Jana, Ing.	Úrad vlády SR, RK ÚSV RK, SN
11	Malíková Ludmila, Prof. PhDr. PhD.	UNESCO kat.UK, Úst. verejnej pol. FSEVUK, Bratislava
12	Mariánek Peter	Hnutie HUMAN, Bratislava
13	Miháliková Silvia, Prof. PhDr. PhD.	UNESCO kat. UK, Úst.eu. štúd.FSEV UK, Bratislava
14	Müncnerová Linda, Mgr.	Slovenské národné stredisko pre ľudské práva
15	Ondrášová Katarína, Ing.	Ministerstvo školstva SR, Bratislava
16	Petőcz Kálmán, PhDr.	Inštitút pre výskum menšín, Šamorín
17	Richter Marián, PhDr.	Obchodná akadémia, Volgogradská ul., Prešov
18	Semjanová Ivana, PhDr.	Gymnázium, Vráble
19	Smetanová Zuzana, Mgr.	SOU obchodné, Na pántoch, Bratislava
20	Valchev Rumen, Prof.	UNESCO Bulgaria

Výsledky súťažiacich v jednotlivých porotách

Porota č. 1

Predseda:	Miroslav Kusý, Prof. PhDr. PhD.
Členovia:	Ján Chovanec, PhDr. Peter Mariánek Štefan Folkman, Mgr. Rumen Valchev, Prof.

P. č. Súťažiaci	Škola	Príp. štúdiá	Esej	Súčet bodov	Poradie
14. Hazeová Frederika	Gymnázium A. Merici, Hviezdoslavova 10, Trnava	121	119	240	1.
11. Homola Vladimír	Gymnázium, Komenského 1357, Kysucké Nové Mesto	113	118	231	2.
7. Fogad Dávid	Gymnázium J. Kráľa, SNP 3, Zlaté Moravce	111	109	220	3.
13. Kubatková Lenka	Gymnázium I. Kupca, Komenského 13, Hlohovec	104	109	213	4.
12. Rosinová Alžbeta	Gymnázium J. Hollého, Hollého 9, Trnava	97	111	209	5.
5. Koromház Peter	Gymnázium M. R. Štefánika, L. Novomeského 4, Košice	109	98	207	6.
15. Bútorová Michaela	Gymnázium, Školská 2, Dubnica nad Váhom	98	106	204	7. – 8.
4. Čopák Mário	Gymnázium, Komenského 2, Partizánske	102	102	204	7. – 8.
3. Dobiášová Miroslava	Gymnázium, Golianova 68, Nitra	107	94	201	9.
10. Varga Viktor	Gymnázium Š. Moyses, a, Školská 13, Moldava n. Bodvou	92	97	189	10.
2. Potočár Radovan	Gymnázium A. Vrábla, Mierová 5, Levice	93	94	187	11.
8. Harbuľáková Veronika	Gymnázium P. Horova, Masarykova 1, Michalovce	88	95	183	12.
9. Petrilák Robert	SOŠ, Piešťanská 2262/80, Nové mesto nad Váhom	73	96	169	13.
1. Valach Peter	Gymnázium J. G. Tajovského, Tajovského 25, Banská Bystrica	83	83	166	14.
6. Hudáček Dávid	Obchodná akadémia, Volgogradská 3, Prešov	63	91	154	15.

Porota č. 2

Predseda: Ludmila Malíková, Prof. PhDr. PhD.

Členovia: Viliam Figusch, Ing. CSc.

Zuzana Smetanová, Mgr.

Ján Kobulský, PhD.

Katarína Ondrášová, Ing.

P. č. Súťažiaci	Škola	Príp. štúdiá	Esej	Súčet bodov	Poradie
2. Gallová Katarína	Gymnázium, Exnárova 10, Košice	120	115	235	1.
12. Maťašek František	Gymnázium J. M. Hurbana, 17. novembra 1296, Čadca	114	119	233	2.
13. Michelová Patrícia	Gymnázium, Štefánikova 4, Bytča	112	115	227	3.

4.	Hankovský Jakub	Súkromné gymnázium, ul. 29. Augusta 4, Bardejov	116	107	223	4.
5.	Mizeráková Kristína	Gymnázium Pezinok, Senecká 2, Pezinok	105	114	219	5.
10.	Jaňák Ján	Gymnázium M. M. Hodžu, Hodžova 13, Lipt. Mikuláš	109	108	217	6. – 7.
14.	Chorvát Michal	Gymnázium, Veľká Okružná 22, Žilina	108	109	217	6. – 7.
6.	Hladký Filip	Gymnázium F. V. Sasinka, Námestie Slobody 3, Skalica	107	109	216	8.
7.	Mezei Bohdan	SOŠ drevárska, Lučenecká cesta 17, Zvolen	99	115	214	9.
9.	Bašár Roman	Bilingválne gymn. M. Hodžu, Komenského 215, Sučany	105	108	213	10.
11.	Ondrejka Maroš	Gymnázium J. Jesenského, Radlinského 2, Bánovce n. B.	110	101	211	11.
8.	Kostolná Radka	Pedagogická a soc. akadémia, Komenského 12, Lučenec	100	107	207	12.
16.	Klempa Richard	Gymnázium A. Bernoláka, Mieru 307, Námestovo	105	96	201	13.
1.	Konka Igor	Gymnázium, Štúrova 16, Želiezovce	89	98	187	14.
3.	Melicherová Kristína	Gymnázium L. Štúra, Ulica 1. mája, Trenčín	79	100	179	15.
15.	Durecová Ingrid	Spojená škola, Mokrohájska 3, Bratislava	89	83	172	16.

Porota č. 3

Predseda: Silvia Miháliková, Prof. PhDr. PhD.

Členovia: Jozef Gál, Mgr.

Linda Müncherová, Mgr.

Darina Kubíčková, PhDr.

Marián Richter, PhDr.

P. č.	Súťažiaci	Škola	Príp. štúdiá	Esej	Súčet bodov	Poradie
6.	Novotný Jaroslav	Gymnázium L. Dúbravu, Smetanov háj 8, Dunajská Streda	110	122	232	1.
5.	Mendrej Matúš	Gymnázium M. Kováča, Mládežnícka 51, B. Bystrica	113	117	230	2.
9.	Pavlov Jozef	Gymnázium, Štúrova 849, Detva	115	114	229	3.
8.	Lisánsky Tomáš	Gymnázium, 17. novembra 1180, Topoľčany	115	113	228	4.
15.	Cáder Denis	Súkromné gymnázium, Oravská cesta 11, Žilina	115	112	227	5.
4.	Kopecká Monika	Obchodná akadémia M. Hodžu, Martina Rázusa 1, Trenčín	104	118	222	6. – 7.
3.	Smaržová Luba	Gymnázium F. G. Lorcu, Hronska 3, Bratislava	111	111	222	6. – 7.

16. Šebo Marek	Gymnázium, Grösslingová 18, Bratislava	110	110	220	8.
14. Hodosiová Nikoletta	Obchodná akadémia, Bratislavská 38, Veľký Meder	111	104	215	9.
11. Hamřík Lukáš	Gymnázium, Konštantínova 64, Stropkov	103	105	208	10.
1. Micháľková Veronika	Gymnázium J. Papánka, Vazovova 6, Bratislava	99	107	206	11.
10. Kurák Marek	Gymnázium I. Kraska, P. Hostinského 3, Rim. Sobota	100	105	205	12.
12. Hajková Radka	Gymnázium, Školská 26, Vrábľa	92	112	204	13.
13. Behýl Peter	Gymnázium L. Novomeského, Tomášikova 2, Bratislava	104	99	203	14.
7. Juríková Vanda	SOŠPaSnV, Predmestská 82, Žilina	92	110	202	15.
2. Lipcseyová Denisa	Gymnázium. sv. rodiny, Gercenova 10, Bratislava	85	100	185	16.

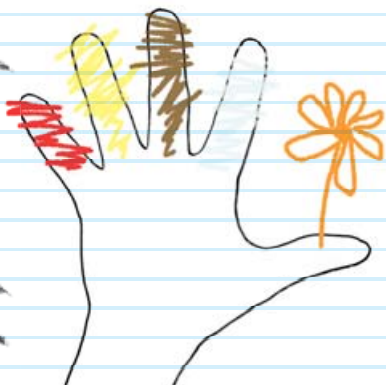
Porota č. 4

Predseda: Dagmar Horná, PhD. PhD.

Členovia: Ivana Semjanová, Mgr.
Kálmán Petöcz, PhD.
Jana Kvašňáková, Ing.
Pavol Kesely, Mgr. PhD.

P. č. Súťažiaci	Škola	Príp. štúdiá	Esej	Súčet bodov	Poradie
10. Krištan Lukáš	Gymnázium, Dr. C. Daxnera 88, Vranov nad Topľou	117	125	242	1.
16. Polgáriová Anita	Gymnázium P. J. Šafárika, Akademika Hronca 1, Rožňava	122	109	231	2.
7. Schweighofer Lukáš	Gymnázium sv. Uršule, Nedbalova 6, Bratislava	109	115	224	3.
11. Sasák Peter	SPŠ stavebná a geodetická, Lermontovova 1, Košice	120	101	221	4.
1. Krajčovič Matej	Gymnázium, Rastislavova 332, Nováky	112	107	219	5. – 6.
2. Stanček Branislav	Gymnázium V. B. Nedožerského, Prievidza	112	107	219	5. – 6.
12. Tureček Ondrej	Gymnázium sv. V. de Paul, 17. novembra 1056, Topoľčany	105	113	218	7.
9. Baranová Klára	Súkromná obchodná akadémia, Petrovianska 34, Prešov	104	108	212	8. – 12.
14. Hroncová Katarína	Gymnázium B. S. Timravy, Haličská 9, Lučenec	113	99	212	8. – 12.
8. Kiseľ Rastislav	Gymnázium, Alejová 1, Košice	103	109	212	8. – 12.
5. Némethová Judita	Evanj. gymn. J. A. Komenského, Škultétyho 10, Košice	100	112	212	8. – 12.

6.	Pavlíková Diana	Gymnázium F. V. Sasinka, Námestie Slobody 3, Skalica	109	103	212	8. – 12.
3.	Djurbová Alžbeta	Obchodná akadémia, Murgašova 94, Poprad	105	105	210	13. – 16.
15.	Krajiňáková Mária	Gymnázium J. F. Rimavského, Kláštorná 37, Levoča	107	103	210	13. – 16.
13.	Petrová Dagmar	Súkromná SOŠ , Trhovisko 15, Dun. Streda	102	108	210	13. – 16.
4.	Zigo Miroslav	Gymnázium J. Chalupku, Štúrova 13, Brezno	103	107	210	13. – 16.

Veľké finále

Predseda poroty: **Prof. PhDr. Miroslav Kusý, PhD.**
UNESCO kat. UK, Bratislava

Členovia:

- Mgr. Dúczová Beata**
Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, Bratislava
- Ing. Figusch Viliam, CSc.**
Kancelária Rady Európy, Bratislava
- PhDr. Horná Dagmar PhD.**
UNESCO katedra, UK, katedra politológie FiF UK, BA
- Kvašňáková Jana**
Úrad vlády SR, RK ÚSV RK, SN
- Mariánek Peter**
Hnutie HUMAN, Bratislava
- Prof. PhDr. Malíková Ludmila PhD.**
UNESCO katedra UK, Bratislava
- Prof. PhDr. Miháliková Silvia PhD.**
UNESCO katedra UK, Ústav európskych štúdií FSEVUK
- Ing. Ondrášová Katarína**
Ministerstvo školstva SR
- Ing. Petráš Pavol**
Friedrich Ebert Stiftung
- Prof. Rumen Valchev**
UNESCO Bulgaria

Témy vo veľkom finále

Prečo si pripomínať MDŽ?

Médiá – objektivita – Rómovia.

Kone na Štrbskom plese.

Švajčiarsko si nepraje minarety.

Väzni z Guantánama na Slovensku.

Tibet a ľudské práva.

Registrované partnerstvá na Slovensku?

Dostávame v škole dost informácií o dejinách a kultúre národnostných menšín?

Vlastenectvo.

Sloboda prejavu na internete.

Trestná zodpovednosť od 14 rokov, volebné právo od 18 rokov?

Cudzinci, občianstvo a azyl na Slovensku.

Výsledková listina veľkého finále

P. č. Priezvisko a meno	Škola
1. Maťašek František	Gymnázium J. M. Hurbana, 17. novembra 1296, Čadca
2. Fogad Dávid	Gymnázium J. Kráľa, SNP 3, Zlaté Moravce
3. Hazeová Frederika	Gymnázium A. Merici, Hviezdoslavova 10, Trnava
4. Polgárová Anita	Gymnázium P. J. Šafárika, Akademička Hronca 1, Rožňava
5. Krištan Lukáš	Gymnázium, Dr. C. Daxnera 88, Vranov nad Topľou

6.	Gallová Katarína	Gymnázium, Exnárova 10, Košice
7.	Novotný Jaroslav	Gymnázium L. Dúbravu, Smetanov háj 8, Dunajská Streda
8.	Homola Vladimír	Gymnázium, Komenského 1357, Kysucké Nové Mesto
9.	Mendrej Matúš	Gymnázium M. Kováča, Mládežnícka 51, Banská Bystrica
10.	Pavlov Jozef	Gymnázium, Štúrova 849, Detva
11.	Michelová Patrícia	Gymnázium, Štefánikova 4, Bytča
12.	Schweighofer Lukáš	Gymnázium sv. Uršule, Nedbalova 6, Bratislava

Ocenené eseje

1. JA a TY spolu MY

Ministerstvo školstva SR

Kopecská Monika, Obchodná akadémia M. Hodžu, Martina Rázusa 1, Trenčín

2. Narodil som sa bez identity, ako som k nej dospel? Nadobudol som ju?

Podpredseda vlády pre vedomostnú spoločnosť, európske záležitosti,
ľudské práva a menšiny - Dušan Čaplovič

Krajňáková Mária, Gymnázium J. F. Rimavského, Kláštorná 37, Levoča

Hladký Filip, Gymnázium F. V. Sasinka, Námestie Slobody 3, Skalica

Tureček Ondrej, Gymnázium sv. V. de Paul, ul. 17. novembra 1056, Topoľčany

3. V EÚ je 19 miliónov detí ohrozených chudobou v roku boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu

Informačná kancelária Európskeho parlamentu na Slovensku

Hodosiová Nikoletta, Obchodná akadémia, Bratislavská 38, Veľký Meder

4. Holokaust – pripomínať, či zabudnúť?

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva

Fogad Dávid, Gymnázium J. Kráľa, SNP 3, Zlaté Moravce

Novotný Jaroslav, Gymnázium L. Dúbravu, Smetanov háj 8, Dunajská Streda

5. Stačí spolucítiť s chudobnými deťmi? Čo by som urobil ja?

Friedrich Ebert Stiftung

Baranová Klára, Súkromná obchodná akadémia, Petrovianska 34, Prešov

6. Predstav si, že by si sa narodil chudobný/chudobná

Fond sociálneho rozvoja MPSVR SR

1. miesto: Hajková Radka, Gymnázium, Školská 26, Vráble

2. miesto: Varga Viktor, Gymnázium Š. Moyses, Školská 13, Moldava nad Bodvou

3. miesto: Melicherová Kristína, Gymnázium L. Štúra, ulica 1. mája, Trenčín

Cena Splnomocnenca vlády pre rómske komunity – JUDr. Ludovít Galbavý, PhD.

Potočár Radovan, Gymnázium A. Vrábla, Mierová 5, Levice

Odmeny víťazom XII. ročníka OĽP

1. – 4. miesto: krátky študijný pobyt v Bonne,
Nemecká spolková republika - udeľuje IGFM a Hnutie HUMAN
5. – 9. miesto: jednodňový študijný pobyt OSN - Viedeň

Sprievodné aktivity celoštátneho kola OĽP

9. 3. 2010

Moderovaná diskusia

Úrad splnomocnenca vlády pre rómske komunity – JUDr. Ľudovít Galbavý, PhD.

Téma: Multikultúrna výchova

10. 3. 2010

Workshopy

Informačná kancelária Rady Európy v Bratislave

Téma: Diskriminácia, chudoba ...vžite sa do role (v rámci kampane

Povedz nie diskriminácii)

Lektor: Viliam Figusch

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva

Téma: Holokaust, Antidiskriminačný klub

Lektori: Mgr. Beáta Dúczová, Marek Valachovič

Inštitút pre výskum menšín

Téma: Úloha občianskej spoločnosti pri výchove k ľudským právam

Lektor: PhDr. Kálmán Petöcz

Informačná kancelária Európskeho parlamentu

Európsky sociálny fond MPSVR SR

Téma: Európsky parlament a ľudské práva, Európsky rok boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu

Lektori: Ing. Jaroslav Novák, Mgr. René Mráz

Reportáže a príspevky

Krátky študijný pobyt v NSR – Kolín nad Rýnom, Frankfurt nad Mohanom, Bonn

Konečný zoznam účastníkov študijnej cesty do Bonnu

1. Matášek František, Gymnázium J. M. Hurbana, Čadca
2. Krištan Lukáš, Gymnázium Vranov nad Topľou
3. Kubatková Lenka, Gymnázium J. Kupca, Hlohovec
(náhradníčka za Dávida Fogada)
4. Dobiášová Miroslava, Gymnázium Golianova, Nitra
(náhradníčka za Frederiku Hazeovú)

Zoznam účastníkov jednodňovej exkurzie do Viedenského informačného centra OSN
Fogad Dávid, Gymnázium J. Kráľa, SNP 3, Zlaté Moravce

Hazeová Frederika, Gymnázium A. Merici, Hviezdoslavova 10, Trnava
Jaňák Ján, Gymnázium M. M. Hodžu, Hodžova 13, Liptovský Mikuláš
Lipcseyová Denisa, Gymnázium Svätej rodiny, Gercenova ul., Bratislava
Mendrej Matúš, Gymnázium M. Kováča, Mládežnícka 4, Bytča
Michelová Patrícia, Gymnázium, Štefánikova 4, Banská Bystrica
Mizeráková Kristína, Gymnázium, Senecká 2, Pezinok
Novotný Jaroslav, Gymnázium L. Dúbravu, Smetanov háj 8, Dun. Streda
Pavlov Jozef, Gymnázium, Štúrova 849, Detva
Polgáriová Anita, Gymnázium P. J. Šafárika, Akademia Hroncova 1, Rožňava
Sasák Peter, SPŠ stavebná a geodetická, Lermontovova 1, Košice
Schweighofer Lukáš, Gymnázium sv. Uršule, Nedbalova 6, Bratislava

Názory a postrehy

Som veľmi rada, že som sa mohla zúčastniť prehliadky informačného centra OSN vo Viedni. Prezentácie a aktivity, ktoré sme absolvovali boli veľmi zaujímavé a poučné. Myslím si, že nás obohatili o nové poznatky nielen z oblasti ľudských práv, ale aj medzinárodného práva. Nadobudnuté vedomosti určite využijeme aj počas ďalšieho štúdia.

Denisa Lipcseyová

23. júna sme navštívili spolu s víťazmi XII. ročníka Olympiády ľudských práv, sídlo OSN vo Viedni – Viedenské informačné centrum. Počas prehliadky VIC sprievodkyňa sa s nami podelila o mnoho zaujímavostí o histórii OSN, o budove VIC, o jednotlivých organizáciách OSN a ich činnosti. Prehliadka bola zábavná, živá a pre väčšinu z nás krátka, dokázali by sme počúvať oveľa dlhšie a boli sme zvedaví na ďalšie priestory budovy. Pútavo spracovaný film o aktuálnych problémoch sveta nás pripravil na prezentácie a diskusie, ktoré nás čakali. Dozvedeli sme sa o úlohe a činnosti slovenskej diplomacie v rámci OSN a o aktivitách UNOV – Úradovne OSN vo Viedni. Prevažná časť programu bola v anglickom jazyku, čo účastníci privítali. Po spoločnom obede sme mali čas na prehliadku historického centra mesta. Vo Viedni sme strávili príjemný deň, samotná návšteva VIC bola pre nás obohacujúcou skúsenosťou a príležitosťou k získaniu nových informácií a poznatkov netradičným spôsobom.

Mgr. Dana Sládeková

IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže

Vyhlasovateľ, organizátori, spolupracujúce organizácie a inštitúcie

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA,
VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Vyhlasovateľom Olympiády ľudských práv je Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, ktoré je vyhlasovateľom všetkých predmetových olympiád a postupových súťaží v SR. Predmetové olympiády a postupové súťaže sú jednou z foriem práce s talentovanou mládežou na Slovensku. Aj napriek tomu, že sa považujú za integrálnu súčasť výchovno-vzdelávacieho procesu, sú organizované ako dobrovoľná, záujmová činnosť žiakov základných a stredných škôl.

Pri organizácii a realizácii XII. ročníka OLP spolupracovali:

UNESCO Centrum pre výchovu k ľudským právam na UK, Bratislava
Európsky parlament Informačná kancelária Slovensko
Občianske združenie OLYMP
Cestovná kancelária LIPTOUR
Slovenské národné stredisko pre ľudské práva
Úrad vlády Slovenskej republiky
IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže

Mediálni partneri:

Televízia LIPTOV
MY regionálny denník
Slovenský rozhlas
Slovenská televízia

IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže

- Priamoriadená organizácia Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR
- Poskytuje vzdelávacie, metodické a informačné aktivity pre rôzne cieľové skupiny
- Plní úlohy vyplývajúce zo základných materiálov štátnej politiky voči deťom a mládeži
- Koordinuje a organizuje aktivity na podporu a rozvoj výskumu v oblasti mládeže
- Administruje grantové programy Ministerstva školstva (ADAM) a Európskej únie (Mládež v akcii)
- Pôsobí v oblasti podpory práce s talentovanou mládežou (olympiády a predmetové súťaže)
- Je sídlom Eurodesku – Európska informačná sieť pre mládež a mládežníckych pracovníkov

Poskytuje informácie:

- o mobilite mládeže a možnostiach jej podpory,
- o podpore talentovanej mládeže,
- o štúdiu, práci, voľnom čase pre mládež a mládežníckych pracovníkov,
- o participácií mladých ľudí,
- o platnej legislatíve v oblasti práce s mládežou,
- o dobrovoľníctve mladých ľudí,
- o vzdelávaní v oblasti ľudských práv,
- o výskume mládeže,
- o práci s mládežou a možnostiach jej podpory.

Kontakt:

IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže
Búdková 2
811 04 Bratislava 1
Tel.: 02/59296 112
Fax: 02/59296 123
e-mail: iuventa@iuventa.sk
www.iuventa.sk, www.olympiady.sk

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva

Stredisko je nezávislou inštitúciou, ktorej úlohou je komplexné pôsobenie v oblasti ľudských práv a základných slobôd, práv dieťaťa a zásady rovnakého zaobchádzania. Svoju činnosť sústreďuje okrem iných dôležitých, zo zákona vyplývajúcich úloh, aj na vzdelávacie a informačné aktivity. SNSLP dlhodobu podporuje realizáciu Olympiády ľudských práv, prisieva na tlač informačných materiálov, pripravilo ceny pre víťazov a bolo garantom jednej z tém súťažných esejí.

Európsky parlament Informačná kancelária Slovensko

Cielom a poslaním Informačnej kancelárie Európskeho parlamentu na Slovensku je priblížiť slovenským občanom históriu, štruktúru a činnosť Európskeho parlamentu a predstaviť im poslancov Európskeho parlamentu, ktorí sú ich priamo volenými zástupcami. Oboznamuje občanov s rozhodnutiami Európskeho parlamentu a s vplyvom týchto rozhodnutí na každodenný život.

K hlavným aktivitám Informačnej kancelárie Európskeho parlamentu na Slovensku patrí organizovanie rôznorodých seminárov, konferencií a výstav, udržiavanie kontaktov s odbornou verejnosťou, novinármi a médiami, predstaviteľmi politického i spoločenského života na Slovensku. Zároveň vydáva a rozširuje informačné materiály o dianí v EP a Európskej únii vôbec a novinky o práci Európskeho parlamentu a EÚ prináša na svojej internetovej stránke www.europskyparlament.sk.

Kontakt:

Európsky parlament Informačná kancelária Slovensko
Palisády 29
811 06 Bratislava
Tel.: + 421/2/59 20 32 97
Fax: + 421/2/54 64 80 13
E-mail: epbratislava@europarl.europa.eu
Internet: www.europskyparlament.sk

Občianske združenie OLYMP

je nezávislá mimovládna organizácia, ktorej poslaním je rozvíjanie právneho vedomia študentov stredných škôl a výchova k ľudským právam. Prostredníctvom vzdelávacích aktivít šíri myšlienky humanizmu, tolerancie a demokratických princípov v spoločnosti. Združuje ľudí, ktorí majú snahu o prehlbovanie právneho vedomia študentov a odstraňovanie rasistických, xenofóbnych a antisemitských prejavov správania.

Hlavné aktivity:

Olympiáda ľudských práv
Vzdelávacie aktivity študentov stredných škôl v oblasti ľudských práv
Osvetová činnosť
Vzdelávanie učiteľov v oblasti ľudských práv a etiky
Publikačná činnosť

Kontakt:

OLYMP občianske združenie
Štefánikova 19
031 01 Liptovský Mikuláš
e-mail: dolnik@olp.sk
<http://www.olp.sk>

Slovenská Komisia pre UNESCO

Slovenská komisia pre UNESCO (ďalej len SK UNESCO) je poradným orgánom vlády, ktorej úlohou je podporovať a rozvíjať aktivity programov UNESCO v oblasti výchovy a vzdelávania, kultúry, vedy, životného prostredia, informácií a informatiky a za týmto účelom získavať a zapájať do spolupráce na jednotlivých projektoch odborníkov rôznych organizácií, inštitúcií a oddelení príslušných ministerstiev a jednotlivcov.

Podľa štatútu, ktorý schválila vláda SR v roku 1993 je SK UNESCO právnickou osobou a „pôsobí ako medzičlánok medzi sekretariátom UNESCO v Paríži a národnými orgánmi a inštitúciami“. Komisia zabezpečuje realizáciu aktivít UNESCO v SR a koordinuje aktivity v oblasti medzinárodných a medzivládnych programov UNESCO.

V SR sú v súčasnosti aktívne dve sekcie: Sekcia pre kultúru, Sekcia pre výchovu a vzdelávanie a 7 výborov: Medzinárodný hydrologický program, program „Človek a biosféra“, Medzinárodný geovedný program, Medzinárodný program „Informácie pre všetkých“, program pre riadenie spoločenských premien, Pamäť sveta a Slovenský výbor pre bioetiku.

Hlavné úlohy SK UNESCO

- pôsobí ako poradný orgán vlády a Národnej rady SR vo všetkých záležitostiach týkajúcich sa UNESCO a jeho programu
- zabezpečuje aktívnu účasť SR na príprave, plánovaní, uskutočňovaní a hodnotení programov UNESCO
- informuje širokú verejnosť a inštitúcie o činnosti UNESCO všeobecne, ako aj konkrétne o uskutočňovaných aktivitách
- v kontakte s vládnyimi orgánmi, ministerstvami a rôznymi organizáciami, koordinuje činnosť vyplývajúcu zo spolupráce s UNESCO
- pôsobí ako spojovací medzičlánok medzi sekretariátom UNESCO v Paríži a národnými orgánmi a inštitúciami
- rozvíja spoluprácu v oblasti vedy, kultúry, výchovy a vzdelávania s ďalšími národnými komisiami
- zabezpečuje navrhovanie vhodných kandidátov do orgánov UNESCO

Základné informácie o UNESCO

Hlavným cieľom Organizácie spojených národov pre vzdelávanie, vedu a kultúru je rozvoj medzinárodnej spolupráce a porozumenia v oblasti výchovy a vzdelávania, spoločenských a prírodných vied, životného prostredia, kultúry, informácií, komunikácie, informatiky a tým prispievať k upevňovaniu mieru vo svete.

Podrobnejšie informácie nájdete na týchto internetových stránkach:

www.unesco.sk a **www.unesco.org**.

Kontakt:

Slovenská komisia pre UNESCO
Ministerstvo zahraničných vecí SR
SK UNESCO
Hlboká cesta 2
833 36 Bratislava

Tel: 02/ 5978 - 3614, 3615
Fax: 02/ 5978 - 3659
Email: unesco@mzv.sk

Vítazné eseje

JA + TY = MY?

Monika Kopecká

Vystúpim z autobusu v malej dedinke Nálepko na východnom Slovensku. Iný svet. Rómovia. Až neuveriteľná prevaha etnickej skupiny nad majoritným obyvateľstvom Slovenska. Môj pohľad upúta skupinka ľudí postávajúcich pri potravinách. Ľudia rôzneho veku, pohlavia a odlišnej farby pleti ako je tá moja. Zrazu ma zavalia pocity ľútosti. Vidím asi päťročné kučeravé dievčatko s nádhernými čokoládovohnedými očami, oblečené v tenkých šatôčkach, našťastie však v topánkach. Čo je na tom nezvyčajné? Keď som ju stretla, mala som na hlave čiapku, zimnú bundu a rukavice. Dnes sú to skoro dva roky a stále cítim istý druh nenávisť voči skupinke, ktorá radšej stála pri potravinách a popíjala pivo, akoby si odložila troška z tých peňazí, ktoré každý mesiac dostáva, na oblečenie a plnohodnotné jedlo pre svoje deti.

Rómovia ako etnická skupina sú roztrúsení po celom Slovensku. Nedajú sa tabulkovo rozdeliť na slušných a naopak pre spoločnosť nepriateľných Rómov. Skôr medzi nami existujú tí, ktorí sa buď prispôbia spoločnosti v ktorej žijú a majú záujem o integráciu, alebo tých, ktorých začleňovanie a spolužitie s majoritným obyvateľstvom vôbec nezaujímá. Vytvárajú si akési vlastné pravidlá a ich hlavným záujmom je prežiť a nejakým spôsobom sa pretĺcť životom.

Chatrč obitá doskami s deravou strechou a namiesto okien visiace plachty. Na drevenom plote navešaná pravdepodobne vypraná bielizeň, neporiadok okolo domov v osade. Všade pobehujúce deti, slabo oblečené aj v krutých zimách. Obrazy, ktoré nám poskytujú niektoré zo skupín našich rómskych spoluobčanov v nás zasievajú semienka neistoty. Veľkokrát sa pýtame sami seba, či je možné spolunažívanie tejto etnickej skupiny s väčšinovým obyvateľstvom. Sme to vôbec schopní zabezpečiť aj bez záujmu druhej strany? Daniela Hivešová – Šilanová, osoba fascinovaná rómskou kultúrou a ich inakosťou, skoro osemnásť rokov vydávala noviny pre Rómov, organizovala charitu, akcie, divadlo, vystúpenia. Rómovia ju brali ako autoritu, aj keď pochádzala z majority, no nikdy sa nedočkala spätnej väzby ani vďaky. Mohla sa na nich „vykašľať“, mať skvelú kariéru, ale neurobila to. Až do svojej smrti bola ochotná a snažila sa im pomôcť ako sa len dalo. Verila, že ak pomôže a zmení aspoň jeden život Róma k lepšiemu jej práca má zmysel. Vynára sa tu otázka či sú Rómovia žijúci v osadách ochotní zmeniť svoj doterajší život a nielen prijímať pomoc ale byť za ňu aj patrične vďační a využiť ju správnym spôsobom. Nasledovníčka Daniely, Denisa Havrlová, objasňuje myslenie časti Rómov v osadách: „Rómovia fungujú v duchu „**keď nám chceš pomáhať, tak to rob, no a čo, tvoja vec**“. Treba to povedať nahlas, nemôžeme sa neustále klamať. Aj Danku brali tak, že „**však to bol jej výber, ona sama sa tak rozhodla, čo my s tým máme**“. Tej žene by sa mali klaňať“. Dá sa vôbec pomôcť ľuďom, ktorí prijímajú našu pomoc ale sami nie sú ochotní spraviť niečo pre to, aby sa mali lepšie? Vďaka nim sa vytvárajú predsudky a stereotypy, ktoré postihujú nielen ich, ale aj tých, ktorí sa snažia o integráciu alebo už žijú ako majorita.

Rómovia vychovávajúci svoje deti, riadne pracujúci sa častokrát hanbia za to, ako ich prezentujú neprispôsobiví príslušníci rómskeho etnika. S obmedzeným prístupom do zamestnania, k vzdelaniu a s nerovným zaobchádzaním sa stretávajú

pomerne často. Ved' kto by zamestnal Róma, ktorý je lenivý, večne opitý a ešte k tomu aj zlodej? Predsudky fungujú aj v dvadsiatom prvom storočí a je len na nás, ako si s tým poradíme. Ruku na srdce, koľkí z vás by zamestnali radšej slušného Róma ako niekoho z majority? Myslím, že farba pleti nikomu nevadí, ale ako keby varovala. Prítom viac môže okradnúť firmu slušne oblečený ekonóm ako príslušník rómskeho etnika, ktorý bude vďačný za poskytnutú príležitosť. V našej spoločnosti sa nájde veľmi veľa Rómov, ktorý žijú a správajú sa ako väčšinový obyvateľ Slovenska. Nevidia medzi sebou žiadny rozdiel a tento rozdiel ani nevytvárajú. Rozmýšľajú do budúcnosti. Budem mať radšej dve – tri deti, o ktoré sa dokážem postarať, zabezpečím im vzdelanie a vychovám ich k zmyslu pre povinnosť a čestnú prácu. Ukážem im, že je aj iná cesta ako žiť z dávok a doslova preflákať sa životom. Pripadá mi to, ako keby Rómovia žijúci v osadách žili pre dnešok. Nerozmýšľajú čo bude o týždeň, o mesiac, o rok. Či dokážu svojim ôsmim deťom zabezpečiť kvalitné vzdelanie, starostlivosť a ukázať im správny vzor do ďalšieho života. Myslím, že vzor je práve to, čo im veľakrát chýba. Ak vyrastáte v rodine kde minimálne tretia generácia nechodí do práce, žije zo sociálnych dávok a prídavkov na deti, sem – tam kradnutých vecí, prečo by ste to vy ako dieťa nemali považovať za váš životný štýl a chcieť na tom niečo meniť? Je preukázané, že dieťa z väčšej časti využíva v živote to čo vstrebalo z poskytnutej výchovy a napodobňuje vzory, ktoré mu boli predkladané v rodine. Prečo teda nechcú Rómovia pre svoje deti lepší život? Obyvatelia žijúci v osadách namietajú, že rodina je pre nich všetkým, čo je v nich zakorenené už po mnohé generácie. Preto projekty internátnych škôl pre Rómov z osád, kde by dostali iný vzor a možnosť začať inak žiť, nepodporujú hlavne ich rodičia, ktorí ich chcú mať pri sebe.

Podpredseda vlády pre národnostné menšiny a ľudské práva Dušan Čaplovič vyhlásil, že „internátne školy sú šanca pre rómske deti“. Dnes funguje napríklad osemročné internátne gymnázium v Kremnici, ktoré umožňuje mnohým talentovaným rómskym deťom dosiahnuť lepší život na základe vzdelania, pričom ich nezastavuje domáce prostredie, ktoré je bežné v osadách. Na druhej strane stojí mimovládna organizácia Amnesty International, ktorá zastáva názor, že internátne školy nevyriešia problematiku vzdelávania Rómov, pretože ešte viac prehĺbia segregáciu rómskych detí. Ja však plne podporujem myšlienku pána Čaploviča, rozšíriť základné a stredné školy internátneho typu. Je potrebné poznať a pestovať základné identifikačné faktory typické pre ich národnosť (jazyk, kultúra, história, tradičné schopnosti a zručnosti) Nemali by sme im vnucovať našu kultúru ako dominantnú, nadradenú, jedine správnu. Počas výchovného a vzdelávacieho procesu treba rešpektovať kultúrnu autonómiu Rómov a vytvárať podmienky pre tých, ktorí majú záujem o integráciu, podporovať zodpovednosť Rómov za svoju situáciu a spôsoby jej riešenia.

Rómske deti z osád budú vzdelanejšie a budú mať vyššie šance uplatniť sa v živote, naučia sa, že žiť sa dá aj inak ako sú naučení. Treba však zabezpečiť, aby po skončení školy nemali hneď „deväť detí“ a všetko sa začalo odznova, ale aby sa snažili začleniť do majoritného obyvateľstva a zabezpečiť svojim deťom niečo lepšie ako mali oni sami. Takýmto spôsobom by mohol nastať tzv. „domino efekt“, lebo z lepšieho sa veľmi ťažko vracia k tomu horšiemu. Všetko sa to však začína podpisom rodiča žijúceho v osade, ktorý môže rozhodnúť o živote pre svoje deti a vnúčať. V otázke týchto škôl sa nedá celkom určite hovoriť o segregácii. Ved' aj maďarská menšina žijúca na Slovensku má svoje školy, no nedozvedela som sa o nejakej segregácii medzi menšinou a majoritou. Súžitie v zmiešaných oblastiach je bez väčších problémov.

Pri Rómoch, iných etnických skupinách a menšinách sa na území našej republiky uplatňujú dva princípy. Princíp nediskriminácie, ktorý vychádza z rovnosti všetkých ľudí. Zaručuje, že nikto nemôže byť diskriminovaný pre svoju farbu pleti, národnosť, náboženstvo... Princíp osobitnej ochrany spočíva v priznaní špecifických práv menšinám a skupinám, ktorý zabezpečuje zachovanie ich identity. Ochranu práv zabezpečujú organizácie s príslušnými medzinárodnými dokumentmi, ako napríklad OSN s Medzinárodným paktom o občianskych a politických právach, Medzinárodným dohovorom o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie, Rada Európy s Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv a slobôd, Európskou chartou pre regionálne alebo menšinové jazyky, Rámcovým dohovorom o ochrane národnostných menšín, organizácia OBSE a mnohé ďalšie. Len na území Banskobystrického, Košického a Prešovského kraja existuje viac ako 170 mimovládnych organizácií, ktorých cieľovou skupinou sú práve Rómovia. Aj splnomocnenec vlády SR pre rómske komunity Ľudovít Galbavý má v programe harmonizáciu vzťahov medzi rómskou komunitou a majoritným obyvateľstvom. Podľa môjho názoru je týchto „mimovládok“ toľko, že aspoň nejaké výsledky by mali byť viditeľné, a častejšie medializované. Pozitívne by to ovplyvnilo verejnú mienku a tak by sa eliminovali prejavy rasizmu a etnickej neznášanlivosti.

Aj medzi majoritným obyvateľstvom existujú slušní ľudia, povalači, zlodeji a asociáli. Preto nemôžeme všetkých Rómov hádzať do jedného vreca a vytvoriť si komplexnú mienku podľa tej či onej situácie. Moje osobné stretnutia s Rómami mi umožnili zistiť, že existujú medzi nami dobrosrdeční, láskaví a pracovití ale aj zákerní a nepriateľskí. Rómske dieťa, ktoré mohlo mať asi desať rokov, ma oslovilo vo Zvolene na stanici slovami: „Panička, nemáte nejaké korunky?“ a natŕčalo ruky. Keď som odpovedala nie, udrelo ma do chrbta a zutekalo. V prvej chvíli ma napadlo, že sa za ním rozbehnem, no vzápätí ma zastavila veľká cestovná taška a myšlienka, že za rohom ho možno čaká niekto, kto by mi mohol ublížiť ešte viac. A dnes? Dnes sa pozerám z okna mojej izby na krásnu kovanú bránu, ktorú nám vyrobili Rómovia, žijúci v obci Dúlov v blízkosti Lednických Rovní, ktorí sú blízki priatelia mojich rodičov. V tejto rómskej rodine sa kováčske remeslo dedí z pokolenia na pokolenie a otec odovzdáva svoje vedomosti a skúsenosti svojmu synovi. Otec tohto kováča bol odborník v oblasti metalurgie a kováčstva, bol zamestnaný v ZŤS Dubnica nad Váhom a niekoľkokrát sa zúčastnil na dlhodobých stážach v Líbii, Jemene a iných arabských krajinách. Tam ho pokladali za jedného z najväčších odborníkov v tejto oblasti. Svoje vedomosti ohľadom kováčstva odovzdal svojmu synovi, ktorému vďačíme za nádherný skvost pred naším domom. Táto rodina je uznávaná v celom Trenčianskom kraji vďaka svojej nádhерnej práci zameranej na obnovu historických kováčskych predmetov pre niektoré zámky a kaštiele a kovaných predmetov pre ľudí žijúcich v okolí Trenčína. Otec dbal na štúdium svojich detí a vštepoval im, aby dali ľuďom žijúcim na Slovensku na vedomie, že nie sú ako Rómovia žijúci v osadách, a patrične sa mu to aj podarilo. Najstarší syn je chirurg vo vojenskej nemocnici a najmladší vyštudovaný inžinier. Stredný syn podniká ako umelecký kováč a pokračuje v šlapajách svojho otca. Je to jeden z mnohých príkladov slovenských Rómov, s ktorými je spolunažívanie úplne prirodzená vec. V tomto prípade určite platí JA + TY = MY !

Snažme sa vyvarovať schémy MY a ONI. Hoci viem, že je to ťažké...

15. 01. 2010

Narodil som sa bez identity, ako som k nej dospel? Nadobudol som ju?

Mária Krajňáková

Poznám jedného chlapca. Jeho rodičia sa pred rokmi presťahovali na Slovensko z Južnej Afriky, no on sa už narodil v tejto krajine. Prežil tu celý svoj život, výborne ovláda slovenčinu a Slovensko považuje za svoj domov. Mohlo by sa zdať, že vďaka prostrediu, v ktorom vyrastal, bude jeho myslenie, správanie a hodnoty, ktoré vyznáva podobné našim a v princípe sa od nás nebude takmer ničím odlišovať. Šťastí je to pravda. Avšak už na prvý pohľad sa od väčšiny občanov líši. Má tmavú farbu pleti. Týmto, samozrejme, nechcem povedať, že mať inú farbu pleti je niečo zlé alebo niečo, za čo by sa ktokoľvek mal hanbiť, rovnako nespochybňujem ani fakt, že tento človek je rovnakou mierou Slovákom ako hocikto z nás. Chcela som len poukázať na reakcie jeho okolia, či už pozitívne alebo negatívne, s ktorými bol od malička nevyhnutne konfrontovaný a vyzdvihnúť jeho osobité zážitky s tým spojené, ktoré od detstva formovali jeho špecifický charakter. Rovnako by som mohla hovoriť o dvoch dievčatkách, Slovenkách, ibaže jedna je z chudobnej a tá druhá z dobre zabezpečenej rodiny. Alebo o dvoch chlapcoch, z ktorých jeden žije v úplnej rodine a druhého vychováva iba otec. Určite majú mnoho spoločného, no zároveň sa každý jeden z nich výrazne odlišuje svojim vlastným „ja“. Každý z nás sa vo svojom živote stretáva s rôznymi situáciami, každý si z nich zoberie niečo iné. Skúsenosti jedného sa dajú len zriedka porovnať so skúsenosťami iného človeka. Všetci sme individuálne, neopakovateľné bytosti a vlastné niečo, čo nás odlišuje jedného od druhého rovnako ako spája. Našu identitu, prostredníctvom ktorej sa priznávame a stotožňujeme so sebou samým, s istou kultúrou, etnikom či národom.

Identitu môžeme chápať ako vedomie svojbytnej totožnosti. Znamená to, že človek ako jednotný a ucelený jedinec prežíva sám seba a pociťuje, že zostáva sám sebou v priebehu času a v rôznych stavoch, ktoré prežíva počas svojej existencie. Laicky povedané, nič nejde zmeniť na tom, že ja budem vždy len ja i cez všetky telesné a duševné zmeny. V širšom slova zmysle by sme identitu mali chápať ako stotožnenie sa s inými ľuďmi, skupinou, s myšlienkami a názormi, ktoré považujem za seba vlastné. Hoci si vlastnú identitu takmer neuvedomujeme, dáva nám pocit bezpečia, spolupatričnosti. Dôležitá začína byť pri stretnutí s niečím odlišným, cudzím. Myslím, že práve tá rôznorodosť nás upozorní na to, že ten druhý „to má v živote iné“ a to iné potom pôsobí ako pomyselné zrkadlo, ktoré odráža našu vlastnú osobnosť. Vďaka tomu môžeme presnejšie vymedziť našu individualitu a pociťiť samých seba. Môžeme to považovať za druh sebareflexie. Navyše, jeho identita podstatne ovplyvňuje tú moju.

To však predpokladá, že naše vnútro je premenlivé a pohyblivé. Neustále sa mení. Z toho možno vyvodíť, že niekde aj začína. Už v 17. storočí anglický filozof John Locke veril, že neexistujú žiadne vrodene idey a celé poznanie vzniká zo skúseností a pocitov. Bol presvedčený, že pri narodení je ľudská duša ako tabuľa rasa a obsah intelektu vzniká z našich zážitkov. Na základe toho tvrdil: „Vedomie človeka je prázdne a bezobsažné ako tabuľa, kým učiteľ vojde do triedy.“ Ak uznáme pravdivosť jeho teórie a nespochybňujeme vplyv vzťahov na naše „ja“, môžeme sa domnievať, že ľudská identita sa utvára postupne, v rámci prirodzeného procesu socializácie. Skúsme si zobrať také dieťa. Ešte skôr ako vie hovoriť a chodiť, naučí sa spoznávať ľudí a rozdeľovať ich na „tých mojich“ a „tých cudzích“. To nám pomáha interpretovať svet a určiť naše miesto v ňom.

V dnešnom svete existuje množstvo skupín, s ktorými sa môže jedinec identifikovať a každá sa líši svojou náplňou či vzťahom k hodnotám. Niektorí môžu cítiť príslušnosť k určitému náboženstvu či k inej špecifickej kultúre ako napríklad hubárskej alebo futbalovej. Iný sa cíti byť viazaný k miestu, kde sa narodil. Z tohto hľadiska môžeme odlišiť viacero druhov identít. Napríklad sociálna identita je pocit spolunáležitosti s rodinou, istou generáciou či so spolužiakmi v triede. Globálna identifikácia je spojená s pocitom spolupatričnosti k ľudskému rodu. Pre ľudí sú obzvlášť dôležité vedecké, duchovné hodnoty, právo, vzdelanie, rôzne svetonázory či ideológie. To všetko zaraďujeme ku kultúre a osvojovaním si tradícií danej kultúry, ktoré závisia od jej vývoja a podmienok, získavame kultúrnu identitu. Významná je etnická identita. Zvykne sa odvodzovať od pocitu príslušnosti k daným jazykovým skupinám, k ich tradičnému dedičstvu a umeniu. Špecifická situácia sa vytvorila v rusínsko/ukrajinskej komunite, ktorú charakterizuje vnútorný spor o národnú identitu pro-rusínskej a pro-ukrajinskej orientácie. Naopak rómska etnická skupina sa momentálne nachádza na počiatku úsilia o konštruovanie vlastnej národnej identity, pretože doteraz tvorila kultúrne a sociálne veľmi heterogénne skupiny rómskeho obyvateľstva. Tu sa ponúka otázka, či sa na Slovensku bude v nasledujúcich obdobiach posilňovať národná identita majoritného národa, alebo sa bude naďalej heterogenizovať a národná identita bude oslabená na úkor iných kolektívnych identít.

Čo znamená byť Slovákom? Je pravdou, že národné vedomie bolo vždy predovšetkým späté s vedomím spoločného osudu. Za zdroj integrity národného spoločenstva možno pokladať jazyk, kultúru, vzdelanosť, možnosť odvolať sa na spoločnú dejinnú skúsenosť. Národné povedomie musí byť systematicky udržiavané, kultivované a rozvíjané. Prostredníctvom neho sa formuje solidarita a pocit spolupatričnosti k danému spoločenstvu. Pociť národnej identity je v našom štáte mimoriadne dôležité. Počas rokov útlaku tu stále rástla otázka kolektívnej identity, ktorú sme museli mnohokrát dokazovať. Dlhho panoval názor, že Slovensko je homogénnou krajinou. Pravda je však iná. V dôsledku historického vývoja si Slovenská republika uchovala pestrú skladbu obyvateľstva. Žiaľ národnú identitu v týchto kauzách bezohľadne využívali rôzne lobistické skupiny pri sledovaní svojich záujmov. Dnes sa presadzuje názor, že príslušnosť k národu a väzba na miesto života je súčasťou európskeho povedomia.

V posledných rokoch sa čoraz častejšie objavuje otázka identity Európskej únie. Európa je špecifická vnútornou členitosťou a nahromadením kultúr na malom priestore. Takto sa vyvíjala a takto funguje dodnes. Je založená na princípoch slobody, demokracie, rešpektovania ľudských práv a slobôd a princípoch právneho štátu. Objavujú sa však názory, že pocit súnáležitosti môže stáť len na spoločných kultúrnych hodnotách a presvedčení. Podľa nich je základom princípu jednoty práve podpora rôznosti všetkých kultúr v Európe na pozadí spoločného kultúrneho dedičstva. Tvrdia, že aj samotná demokracia a ľudské práva vychádzajú zo špecifickej kultúrnej tradície a z kresťanstva. Ďalším problémom je legitimita. Prieskumy ukazujú, že iba malé percento občanov sa identifikuje s EÚ(47%). Prednosť majú krajiny (92%), regióny (88%) a mestá (87%). 68% vyjadrilo hrdosť, že sú Európania. Dôvodom môže byť nízka participácia, čo sa môže odraziť na nízkej účasti ľudí vo voľbách do Európskeho parlamentu.

Môj otec mi zvykne vyčítať, že som schopná prebrať akékoľvek názory, ideológie či špecifická kultúr, ktoré v živote začujem, bez toho, aby som nad nimi pouvažovala a vytvorila si k ním vlastný názor. A má pravdu. Dnes už nemáme najmenší problém prísť do styku s rôznymi ľuďmi či skupinami a ľahko môžeme prísť o to najosobitejšie

čo máme – náš vlastný duchovný ráz. Preto je veľmi dôležité, aby sme chránili našu špecifickú kombináciu identít, lebo neexistovala, neexistuje a už nikdy nebude existovať jej kópia.

Levoča 14. 2. 2010

V EÚ je 19 miliónov detí ohrozených chudobou v roku boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu

Hodosiová Nikoletta

„Ludstvo je povinné dať dieťaťu to najlepšie, čo má“, takto znie princíp Deklarácie práv dieťaťa. Keby ho uplatňovala veľká časť sveta aj v každodennom živote, určite by bolo menej trpiacich detí.

V Európskej únii sa počet chudobných a sociálne vylúčených detí čím ďalej tým viac zvyšuje. Sú to deti rovnaké, ako všetky ostatné žijúce na zemi, no v čomsi sa odlišujú. Nežijú svoje vysnívané detstvo. A tu si kladieme otázku, PREČO?

V súčasnej spoločnosti sa o chudobe veľa rozpráva. Keď rodina nemá peniaze na nové auto, alebo aby si dovolili letnú dovolenku pri mori, členovia rodiny vyhlásia, že sú chudobní, že práve prechádzajú krízou. Ale je to tá skutočná chudoba, ktorou trpí veľká časť Európskej únie?

„Chudobný je ten človek, ktorý trpí hladom a podvýživou, nemá prístup k pitnej vode, hygienickým zariadeniam ani k zdravotnej starostlivosti, má obmedzený alebo nijaký prístup k vzdelaniu a informáciám“. Takto definuje pojem chudoby OSN. Väčšina z nás si pri pojme chudoba detí predstaviť choré, vychudnuté deti žijúce v odlahých častiach sveta, niekde mimo Európskej únie. Lenže naše predstavy nezodpovedajú skutočnosti. Popri chudobe detí rozvojového sveta sa čoraz častejšie stretávame aj s chudobou detí v Európskej únii. Už aj na západe Európy je táto problematika čoraz výraznejšia. Tu sa však väčšinou nehovorí o deťoch, ktoré hladujú, ale hlavne o rodinách s deťmi, ktoré žijú pod úrovňou životného minima. Tieto skutočnosti sú zahrnuté aj vo výskumoch, ktoré hovoria približne o 19 miliónoch chudobných detí žijúcich v Európskej únii. Tieto výskumy ďalej dokazujú, že práve v krajinách rozvinutého sveta má chudoba detí stúpajúcu tendenciu. Nadpriemerne vysoká chudoba detí je napríklad aj v rozvinutom Nemecku, kde sa na hranicu životného minima dostalo už 1,5 milióna detí. Avšak veľký nárast chudobných detí zaznamenali aj v Poľsku. Naopak Veľká Británia sa môže pochváliť kladnými výsledkami. Tu sa zaznamenali najväčší pokles chudoby. Podľa týchto faktov si teraz už ľudstvo môže utvoriť nový, hroznejší obraz o stave chudobných detí. Ale prečo práve deti? Veď vo všeobecnosti platí, že deti za svoje osudy nemôžu. Ony sa takéto „chudobné“ narodili. Deti predstavujú asi najzraniteľnejšiu skupinu, keďže sú slabé na to, aby sa sami obránili. Majú väčšiu pravdepodobnosť podliehať chudobe než väčšina iných skupín v spoločnosti. Aj keď mnohí zastávajú názor, bohužiaľ aj mnohí vzdelaní ľudia, že za svoj osud si každý môže sám, pri deťoch to nie je až také evidentné. Myslím si, že toto tvrdenie sa na deti nevzťahuje. Nemôžeme ich viniť za to, že sa narodili do chudobnej rodiny. Svoje rodiny si nikto nevyberá. Sme členom tej našej rodiny, rodiny, do ktorej sme sa narodili, a nie inej. Musíme v nej vyrastať či chceme, či nie. Lenže mnohí ľudia tieto

skutočnosti nezohľadňujú. A tak sa stáva, že deti okrem chudoby musia bojovať aj so sociálnym vylúčením. To znamená, že aj keď sa chcú kamarátiť, chcú mať nových priateľov, nemôžu. Nemôžu, pretože iní im to nedovolia. Ďalej si myslím, že ani takéto zaobchádzanie s deťmi nie je férové. Keďže vychádzame z myšlienky, že všetci sme si rovní, nemôžeme odoprieť práva niekomu, kto nepatrí do našej spoločenskej vrstvy. Chudobné deti sa často stávajú terčom podceňovania, predsudkov či diskriminácie. Sú vylúčené zo skupiny „normálnych“ detí. A dôvod? Vraj sú „iné“. Pri takomto nátlaku na osobnosť dieťaťa často samo dieťa uverí tomu, že naozaj je „odlišné“ od ostatných. Ťažkosti môže spôsobiť aj to, ako „nechať chudobu“ za sebou. Netvrdím, že keď sa raz niekto narodil ako chudobný, už nikdy nebude mať lepší život. Avšak určite má ťažšiu úlohu ako ten, ktorý sa narodil do lepších podmienok. Bude si musieť oveľa viac toho vytrpieť, zdolať ťažké životné prekážky. Kým ten z „lepších“ podmienok sa určite ľahšie presadí v spoločnosti, iní ho budú akceptovať a nebude sa musieť vyrovnávať s predsudkami.

Životy chudobných detí v rozvojových a v rozvinutých či vyspelých krajinách Európskej únie sa líšia. Rozvojovou krajinou sa zvyčajne rozumejú krajiny Afriky, Ázie či Latinskej Ameriky. Asi každý z nás už počul o hrozných životných podmienkach afrických detí, o ich hladovaní, chorobách, či o ich práci. Pretože v rozvojových krajinách, presnejšie v chudobných rodinách je bežné, že aj dieťa musí pracovať namiesto toho, aby sa vzdelávalo. Aj keď chudoba detí v Európskej únii ukazuje negatívne výsledky, myslím si, že ešte stále sa máme lepšie. Je pravda, že veľa rodín musí vyžiť zo životného minima alebo často ho ani nedosahuje. Čo sa však týka zdravotnej starostlivosti, hladomoru a iných problémov, na vedúcom mieste sú v každom prípade krajiny rozvojového sveta. A často platí, že to, čo je utrpením pre dieťa Európskej únie, je blahom pre dieťa rozvojového sveta. Ale to neznamená, že máme byť ľahostajní voči chudobe detí v Európskej únii. V žiadnom prípade nemajú ani ony ľahkú úlohu. Vyrovnáť sa s odsudzovaním zvyšku sveta často nezvládajú ani dospelí, nieto ešte deti.

Potrebné je, aby sme si uvedomili, že našu pomoc možno niekto potrebuje, že so svojou pomocou by sme mohli zmeniť životy trpiacich detí, mohli by sme zlepšiť pomery v Európskej únii. Práve preto by sme nikdy nemali zabúdať, že: Chudoba detí, ako najzraniteľnejšej skupiny našej populácie, sa týka nás všetkých. Sme tu na to, aby sme deťom v núdzi pomohli. Nemôžeme byť ľahostajní voči osudu nevinných detí. Aj my sme raz boli deťmi, mali sme možnosť prežiť svoje detstvo v pokoji, tak túto možnosť neodopierajme ani iným.

Holokaust - pripomínať, či zabudnúť?

Dávid Fogad

„Židov musíme vyhubiť, pretože poťahujú drôtkami, inak nám nič nepomôže!“
(Adolf Hitler)

Týmto hrozným predsavzatím najväčšieho zločinca všetkých čias bol spustený holokaust, najstrašnejšia etapa ľudských dejín. Pripomínanie tejto tragédie sa stalo súčasťou života nielen väzňov, ktorí holokaust prežili a ich rodín, ale aj všetkých ľudí sveta. Práve z toho dôvodu je dnes 27. január Svetovým pamätným dňom holokaustu,

počas ktorého si každoročne ľudia na celom svete pripomínajú túto hroznú udalosť. Je to deň nielen plný spomienok na blížnych a známych, ktorí tragicky zahynuli v koncentračných táboroch, ale aj zamyslenia sa každého z nás nad tým, čoho je naša moderná civilizácia schopná pod vplyvom ideológie a bezhraničnej štátnej moci.

Práve tento rok uplynulo už 65 rokov od oslobodenia nacistického koncentračného tábora Auschwitz-Birkenau (Osvienčim-Brezinka) sovietskym vojskom. Tento neslávne známy koncentračný tábor v Poľsku sa tak stal celosvetovým symbolom utrpenia miliónov ľudí nielen židovského pôvodu počas 2. svetovej vojny. Pripomínanie tejto hroznej udalosti by malo v každom z nás vyvolávať úvahy o minulosti, súčasnosti a najmä budúcnosti nášho ďalšieho ľudského vývoja. Veď nie nadarmo sú dejiny považované za „súhrn toho, čomu sa bolo treba vyhnúť“. Práve naša rozumová evolúcia bola nadovšetko iné poznačená holokaustom, ktorý spôsobil zlom vo vnímaní ľudskosti a humanity. Po hrôzach 2. svetovej vojny sa tak mohlo ľudstvo opäť postaviť na nohy a povedať si: „Nikdy viac!“ A priebeh zmien sa nezastavil len týmto emotívnym výkrikom. Nastal významný posun v chápaní človeka, jeho podstaty, jeho práv a slobôd. Ešte v roku 1945 bola vytvorená celosvetová organizácia snažiacia sa združiť všetky krajiny sveta a vo vzájomnej diskusii a v procese vzájomného spoznávania sa zabrániť, aby sa hrozná história opakovala.

Táto organizácia, známa pod skratkou OSN učinila aktívne kroky k ochrane ľudských práv predovšetkým formou medzinárodných zmlúv, opatrení a vytvárania kontrolných mechanizmov, ktoré sú oprávnené pomocou rozsiahlych právomocí a uvalením sankcií predísť alebo aspoň napraviť nepravosti páchané na hociktorej etnickej, náboženskej či sociálnej skupine, dokonca na každom jednom občanovi ľubovlného štátu sveta. Spomeňme si v tejto súvislosti na štát Izrael. Veď tento štát, ktorý je dnes neoddeliteľnou súčasťou svetovej politiky pred rokom 1948 vôbec neexistoval. Práve holokaust a utrpenie židovského národa počas vojny dodali požiadavkám Židov o vytvorenie ich vlastného štátu na území Palestíny oprávnenosť. Bolo však vytvorenie štátu Izrael skutočným odškodnením? Mnohí vidia v tomto vývoji udalostí historický prísun vojny a holokaustu, ale je to skutočne tak? A je vôbec v dnešnej dobe potrebné pripomínať si všetky tie hrozné udalosti, ktoré sa odohrali síce v minulosti nedávnej, ale nám tak vzdialenej? Veď nie je pravdou, že aj tí, ktorí prežili všetko to bezdôvodné vyvražďovanie, ich rodiny a rodiny všetkých obetí by najradšej zabudli a posunuli sa vo svojich životoch niekam ďalej, povedzme do budúcnosti bez trpkých spomienok?

Priznám sa, že pre mňa osobne ja mimoriadne obtiažne vyjadriť sa k týmto otázkam, pretože ja ani moja rodina, dokonca nikto z nášho okolia nie je priamo poznačený holokaustom. A ja, aj napriek tomu, že by som mohol zostať ľahostajný voči utrpeniu miliónov obetí s argumentom: „Veď mňa sa to netýka!“, sa tiež cítim výrazne, aj keď len nepriamo, poznamenaný holokaustom. Vďaka mojej záľube v histórii mám možnosť detailnejšieho nazerania na problematiku holokaustu a jeho postavenia v dejinách. Veď už Marcus Tullius Cicero pokladal históriu za „svedka doby, deň pravdy, život pamiatky, majstra života a hlásateľa uplynulých čias.“ Aj z tohto dôvodu som rád, že som mal možnosť zúčastniť sa poznávacieho zájazdu do Poľska, ktorého hlavným cieľom bol práve spomínaný Osvienčim.

Dnes pokojné okresné mesto so štyridsiatimi tisícmi obyvateľmi na prvý pohľad nie je ničím výnimočné, nezastavený cestujúci by možno ani nezaregistroval, že práve prechádza mestom, ktoré sa stalo svedkom najväčšieho zločinu známej histórie. Ja a rovnako aj všetci ostatní moji rovesníci v autobuse sme už pri pohľade na tabuľu vítajúcu prichodiacich do Osvienčimu cítili akúsi ťažko definovateľnú stiesne-

noš. Musím sa priznať, že tohto pocitu som sa nezbalil ešte niekoľko dní po návrate späť na Slovensko. Samotný tábor prekvapivo nepôsobil zvlášť hrôzostrašne a na prvý pohľad by nikomu nenapadlo aké zverstvá sa tu odohrávali v relatívne nedávnej minulosti. Murované budovy, pravidelné uličky a niekoľko stromových alejí skutočne vzbudzuje dojem ubytovacích kapacít pracovného tábora. A nebola práve táto ilúzia zvráteným spôsobom ako zahmlieť budúcim väzňom ich skutočný osud? Ako im v nich navodiť pocit bezpečia?

Už pri vstupe do najstaršej časti tábora (Auschwitz I.) popod svetoznámy nadspis Arbeit macht frei sa vo mne pocit stiesnenosti prehlboval. Akoby sa všetky hrôzy najväčšieho konfliktu ľudstva nahromadili práve v Osvienčime aby ich každý návštevník mohol cítiť. Je vo všeobecnosti zvláštne aký intenzívny vplyv môžu mať určité miesta na človeka a jeho zmysly. Súčasťou prehliadky múzea v jednej z pôvodných budov bola aj stála „expozícia“ hospodársky využiteľných pozostatkov po mŕtvych. Nešlo len o oblečenie, veci osobnej potreby či topánky, ale predovšetkým o priame pozostatky ľudských tiel. Osobne na mňa najviac zapôsobili haldy ľudských vlasov využívané na výrobu textílií. Priznám sa, že na tento zážitok nikdy nezabudnem a naveky mi zostane v pamäti. Kopy topánok, kufrov, oblečenia, hrebeňov, okuliarov a všetkých možných aj nemožných vecí v skutočnosti tvorili len nepatrné množstvo všetkých predmetov určených na ďalšie zúžitkovanie, ktoré Nemci nestihli odoslať na ďalšie spracovanie alebo zničiť pred príchodom oslobodzovacích vojsk. Povieme si, aká hrôza! Oveľa strašnejšie však je, keď sa zamyslíme nad tým, ako dokonale mali vlastne Nemci celý vyhladzovací proces naplánovaný.

Povestný nemecký zmysel pre detail, presnosť a poriadok boli v celom tomto zvrátenom procese uplatnené priam dokonale. Keď sa človek zamyslí nad tými 11 až 17 miliónami obetí, musí si položiť otázku ako Nemci dokázali zorganizovať také masové vyvražďovanie? Vybudovanie táborov, logistika, organizovanie nútených prác, samotné vraždenie, likvidácia tiel, spracovanie pozostatkov na hospodárske účely, veď to všetko si žiadalo nesmierne komplikovaný riadiaci aparát. A kto bol na vrchole tejto vraždiacej mašinérie? Človek chorej mysle a nedostatočného ega, iniciátor plánu konečného riešenia židovskej otázky (v origináli Endlösung der Judenfrage) a predstaviteľ najstrašnejšieho totalitárneho systému sveta, fašizmu, Adolf Hitler. V tejto súvislosti sa nám naskytá otázka, čo by sa stalo keby sa Hitlerovi jeho „konečné riešenie“ podarilo priviesť do konca. Neprišiel by tak svet o jeden z najpozoruhodnejších, najstarších a najprenasledovanejších národov sveta, nositeľov kultúrneho, morálneho a náboženského odkazu starozákonných prorokov?

Bohužiaľ, nie všetci vedia, že holokaust sa netýkal len spomínaného židovského národa, tí tvorili približne tretinu až polovicu všetkých obetí. Ostatné obeť pochádzali predovšetkým z radov Poliakov, sovietskych vojnových zajatcov, homosexuálov, telesne a duševne postihnutých, politických odporcov, Rómov a dokonca aj slobodomurárov! Hitler mal totiž oveľa väčšie plány na zmenenie tváre sveta. Vedeli by sme napríklad o Generalplane Ost alebo Aktion T4 či pláne Porajmos? Generalplan Ost sa týkal Slovanov a ich pozície v Hitlerovom „novom svete“. Veľká časť populácie slovenských krajín mala byť násilne vystahovaná, zvyšná časť mala poslúžiť ako otrocká pracovná sila v nemeckom Lebensraume. Vďaka existencii nášho samostatného, aj keď klérofašistického štátu sme, naštastie do tohto plánu neboli zahrnutí, ale ťažko povedať, čo by priniesla budúcnosť. A naši bratia Česi? Tí na tom boli omnoho horšie, dokonca existoval plán na „konečné riešenie českej otázky“. Čechy a Morava by sa zgermanizovali a český národ mal byť na svojom historickom území „zlikvidovaný“.

Takto nás, potomkov starobyých slovanských kmeňov, vnímali Nemci, pokladaní za „nadradenú rasu“. Aktion T4 sa týkala fyzickej likvidácie mentálne a telesne postihnutých, pretože tí mohli ohroziť „čistotu árijskej rasy“. Plán Porajmos sa zaoberal vyhladením Rómov. A ako sa k týmto nehoráznyim nepravostiam postavil okolitý svet?

Napokon, v Nemecku boli prvé diskriminačné opatrenia zavedené už v 30. rokoch. Z môjho pohľadu v tej dobe ostatné mocnosti zápasili predovšetkým s hospodárskymi problémami ako následkami 1. svetovej vojny a snažili sa politikou appeasementu, čiže akýmsi tolerovaním nemeckých nárokov predísť ďalšiemu konfliktu. Na ich obranu treba pripomenúť, že Goebbelsova nemecká propaganda sa všemohúčne snažila o prezentáciu Nemecka v tom najlepšom svetle a väčšina sveta im aj naletela. Môj obdiv patrí Fínsku, ktoré aj napriek Hitlerovým nariadeniam na vydanie Židov ich výdaj odmietlo s tvrdením, že „vo Fínsku nie sú žiadni Židia, len Fíni.“ A to je ďalší dôvod prečo by sa na holokaust nemalo zabudnúť.

Nielen tých niekoľko štátov, ale najmä obyčajných ľudí podieľajúcich sa na záchrane Židov pred fašistickým režimom by sme si mali pripomínať ako dôkaz o tom, že aj v najťažších dobách sa nájdú ľudia odhodlaní riskovať svoje životy a kariéru pre ten najvyšší ideál, pre záchranu iných. Už perzský básnik Saadi tvrdil, že „ak si ľahostajný k utrpeniu iných, nezaslúžiš si nazývať sa človekom.“ Svet by tak mal spomínať na hrdinov ako Paul Grüniger, Aristides Sousa Mendes, Raoul Wallenberg, známy podnikateľ Oskar Schindler či dokonca brat Hermanna Göringa, Albert Göring a mnoho ďalších.

Otázka, či zabudnúť alebo pripomínať, tak nadobúda nový rozmer, nejde už len o holokaust sám o sebe, ide aj o všetko to hrdinstvo, úsilie a obeť ľudí, ktorým nebol ľahostajný osud trpiacich a utlačovaných. Každý jeden životný príbeh zachráneného Žida, Róma či intelektuála sa tak spája s osudom človeka alebo viacerých ľudí, ktorí sa podieľali na jeho záchrane. Alebo je lepšie predsa len zabudnúť? Nechať to všetko tak, prenechať holokaust historikom, oprášiť sa a kráčať ďalej? Áno, aj táto cesta má zmysel, zvlášť pre tých, ktorí boli holokaustom zasiahnutí priamo. Vojna totiž poznačila nielen ich, ale aj ich rodiny a ešte niekoľko ďalších generácií tak bude akýmsi genetickým putom späť s holokaustom rovnako, ako sú dnešní Afroameričania späť s otroctvom alebo Slováci s komunizmom. Mnohí z nich si najviac zo všetkého želajú práve to, aby zabudli, aby sa im všetky tie hrôzostrašné obrazy a zážitky vytratili z vedomia, aby mohli žiť život nepoznačený tou tragédiou.

Či už ľudia na holokaust zabudli alebo si ho každoročne pripomínajú je záležitosť individuálna a je ťažké a z mojej strany nezodpovedné dávať konkrétne odporúčania alebo niekoho odsudzovať. Holokaust je ale nezmazateľným historickým faktom a je preto priam tragicky smutné, ako sa najmä v dnešnej dobe nanovo rozvíja polemika okolo tejto témy. Tá dnešná sa však nezaobera úvahami o potrebe pripomínania alebo zabudnutia, ale spochybňuje samotnú existenciu holokaustu! Mnohí spisovatelia a pochybní experti dnes nehanebne a verejne vyhlasujú cíelené klamstvá priamo popierajúce alebo zľahčujúce udianie holokaustu počas druhej svetovej vojny. V tomto ohľade sa významne „preslávil“ britský spisovateľ David Irving, ktorý síce holokaust samotný nepopiera, ale obhajobou Hitlera a spochybňovaním koncentračných táborov ako miest masového vyvražďovania si vyslúžil nálepku antisemitu a popierača holokaustu. Niektorí autori, ako napríklad D. Cassidy, však zachádzajú ešte ďalej a označujú holokaust za „konšpiračný výmysel a marketingový ťah sionistov, ktorí ovládajú celý svet, médiá a aj internet“. Údajne sa dokonca židovská populácia počas vojny rozrástla o niekoľko miliónov! Tieto absurdné výmysly sú bezohľadne

šírené nielen pomocou internetu a nekontrolovateľných blogov, ale často aj knižne pod maskou vedeckej dôveryhodnosti. Čudujeme sa, prečo dnešné deti sprejujú na steny hákové kríže? Prečo zo zábavy pred kamarátmi „hajlujú“ a zošity majú popísané rasistickými tvrdeniami? Z môjho pohľadu na tom v podstate nie je nič zvláštne, pretože vo väčšine prípadov im zrejme ešte nikto nevysvetlil, čo vlastne symboly a gestá, ktorými sa predvádzajú pred svojimi kamarátmi, znamenajú, koľko utrpenia a vyhasnutých životov sa za nimi skrýva.

Častokrát je toto poburujúce správanie prejavom akéhosi vzdoru a pohrdania autoritami, akýmsi vyhroteným prejavom pubertálnej rebélie. Osobne verím, že práve nedostatočná informovanosť mládeže v histórii 20. storočia napomáha prudkému rozvoju neonacistických a nacionalistických hnutí v súčasnosti. Úprimne dúfam, že sa tento trend nerozmožne natoľko, aby prerástol do situácie z 30. rokov minulého storočia a už nikdy nenastane vláda rasového teroru. Aj keď je to možno nevhodné a neúčtivé, ja z môjho skromného pohľadu vnímam aj hospodársky a ekonomický následok holokaustu, ktorí spolu s vojnovou devastáciou spôsobil zastavenie rozmachu Európy na niekoľko rokov. Zničené mestá, cesty, železnice, továrne, to všetko bolo treba nanovo postaviť a napokon sa to aj v rekordnom čase podarilo, ale čo všetky tie vojnové obeť? Milióny vojakov na oboch stranách barikád, milióny obetí v radoch civilistov a ďalšie milióny, ktoré našli smrť v temnote koncentračných táborov, spolu 45 až 60 miliónov ľudských životov, osudov, toľké milióny párov rúk schopných pracovať a tvoriť boli nenávratne stratené.

Z dnešného pohľadu sa nám zdá taká katastrofa priam nemysliteľná, ale aj napriek tomu je jasným dôkazom toho, čoho sú ľudské bytosti schopné. A to je ďalší dôvod, prečo by sme mali zabudnúť nielen na holokaust a druhú svetovú vojnu, ale aj na nespočetné ďalšie konflikty, ktoré nasledovali. Veď Kórejská (1950-1953) a Vietnamská (1964-1975) vojna, zvrátený komunistický režim Červených Khmérovo v Kambodži (1975-1979), genocída v Rwande (1994), občianska vojna v Juhoslávii (1991-1995) a najnovšie vojna v Iraku (2003 - súčasnosť) sú najočividnejším dokladom toho, ako rýchlo dokážu ľudia zabudnúť na minulé hrôzy a nepoučiť sa z chýb svojich predkov. Odhliadnuc od ekonomického a politického významu niektorých konfliktov (Vietnam, Irak) väčšine z nich takisto predchádzali etnické, rasové, náboženské či národnostné rozbroje. Preto je na mieste položiť si otázku: Aký mal vlastne holokaust zmysel, keď sme sa z neho vôbec nepoučili? Ako je možné, že ešte v 21. storočí sú na svete miesta, kde je porušované aj to najzákladnejšie zo všetkých práv, právo na život? Naozaj sa ľudstvo nikdy nezbaví svojich najväčších neuhov?

Podľa mňa sa naša civilizácia nikdy úplne nepoučí z vlastných pochybení a sme preto odsúdení na neodkladný zánik, veď stačí len jeden jediný výbuch atómovej bomby a ostatné tisíce mu budú nasledovať. Ako povedal Einstein: „Neviem akými zbraňami sa bude bojovať v tretej svetovej vojne, ale vo štvrtej to budú kamene a paliče.“ Zostáva nám len dúfať, že spomienka na utrpenie obetí holokaustu, ako symbolu utrpenia celého ľudstva, pomôže predísť aspoň niektorým budúcim konfliktom, že dokáže dokáže odradiť agresorov od ich zámerov, že vzbudí súcit aj v najkrutejších povahách, že pomôže spojiť národy aj jednotlivcov, aby sme sa mohli kolektívne postaviť proti všetkému zlu. Pripomínať alebo zabudnúť? Pripomínať.

„Život mŕtvych je uložený v pamäti živých.“ Marcus Tullius Cicero

Zlaté Moravce, dňa 13.2.2010

Stačí spolupocítiť s chudobnými deťmi? Čo by som urobil ja?

Klára Baranová

Je len veľmi málo pojmov, ktoré môžeme spájať s celou históriou vývoja ľudskej civilizácie. Jedným z nich, je podľa mňa aj chudoba.

Deň boja proti chudobe si pripomíname každoročne 17. októbra. Bol ustanovený na základe iniciatívy pátra Josepha Wresinského, zakladateľa Hnutia na pomoc všetkým krajinám štvrtého sveta a v roku 1992 ho oficiálne uznala aj OSN. Jeho cieľom je poukázat na príčiny hladu, chudoby a negramotnosti.

Hlad, chudoba, negramotnosť - na prvý pohľad by sa nám mohlo zdať, že sú to samostatné a nezávislé kategórie a pojmy, avšak pri hlbšom skúmaní príčin a ich vzájomných súvislosti prídeme nato, že spolu veľmi úzko súvisia. A nielen to – jedna podmieňuje, ba až vyvoláva druhú. Keby sme však chceli preniknúť k samotným koreňom danej problematiky zistíme, že na samom začiatku je chudoba. Môžeme teda smelo prehlásiť, že chudoba je príčinou hladu a negramotnosti. Ak chceme odstrániť resp. zmierniť dôsledky, musíme odstrániť resp. zmierniť ich príčinu.

Chudoba je relatívny pojem. Napríklad v USA je „chudobných“ 25 % populácie. Patrí medzi týchto 25%, však znamená vlastniť menší dom a staršie ojazdené auto. A ak patríte medzi najchudobnejších, znamená to, že ešte stále máte byť - avšak jazdíte hromadnou dopravou! Podstatu takejto chudoby najlepšie vystihol F.A. Hayek: „Keď desať percent ľudí s najnižšími príjmami označíme ako chudobných, tak tu nejakí chudobní budú vždy, lebo vždy bude niekto tvoriť tých desať percent“.

Svetová banka a OSN definujú chudobu hranicou príjmu nižším ako dva doláre na deň. Z takejto sumy musí vyžiť takmer polovica ľudí na Zemi! Treba však dodať, že príjem jedného dolára na deň predstavuje hranicu tzv. extrémnej chudoby – chudoby, ktorá zabíja. Napriek všemožnému úsiliu vyspelých krajín chudoba rastie každým rokom a nadobúda gigantické rozmery. Právo na potraviny je jedným zo základných ľudských práv Charty OSN, napriek tomu každú siedmu sekundu umiera na svete jedno dieťa na podvýživu. Ako je to možné? Veď na svete je toľko pôdy, že by mohla uživiť až 12 miliárd ľudí bez toho, aby sa ubližovalo životnému prostrediu. Podľa oficiálnych svetových štatistík z 1000 detí, ktoré sa narodia v subsaharskej Afrike, sa až 168 nedožije ani piatich rokov. Väčšina z nich zomrie na nedostatok jedla, vody a na liečiteľné choroby pre nedostatok liekov. V samotnej Afrike je množstvo humanitárnych centier, ktoré však ani zďaleka nestačia pokryť potreby všetkých detí. Mnohé zostávajú na ulici s túžbou aspoň raz denne sa najesť. Ťažko si niečo také dokážeme predstaviť u nás, kde máme dostatok všetkého - jedla, vody, oblečenia. Ponúka sa nám otázka - patrí chudoba medzi neriešiteľné otázky? Myslím si, že nie. Veď napokon chudoba je produktom civilizácie. Vytvorili sme ju svojim sebeckom, nenásytnosťou a nezájmom o tých slabších. Najhroznejšie na tom však je to, že najviac na to doplácajú tí najslabší a najbezbrannejší - deti!

A tak položme si otázku: „Stačí spolupocítiť s chudobnými deťmi?“ Moja odpoveď znie: „NIE!“ Súciť je všeobecne šlachetná čnosť, ale v tomto prípade nestačí. Skúste povedať hladujúcim deťom, že súcíte s nimi – myslíte si, že im to zaženie hlad? Skúste povedať mrznúcemu, že s ním súcíte – myslíte, že ho to zohreje? Ak sa ma opýtate: „Čo máme robiť?“ Moja odpoveď znie – v prvom rade nasýťte a zaodajte ich! Prvoradé je ich nasýtiť a zaodiť aby nezahynuli. Avšak zostať iba pritom by sa rovnalo vychovať z nich ľudí závislých. Ich nezávislosť a dôstojnosť však treba ďalej

v nich prebúdať a budovať vzdelávaním. Jedna ľudská múdrosť hovorí: Ak chceš človeka nasýtiť na jeden deň – daruj mu rybu, ak na celý život – nauč ho loviť. A o to by nám v konečnom dôsledku malo ísť aj v našej snahe, riešiť daný problém a to – umožniť im učiť sa loviť.

Myslíte, že je to priveľa? Vôbec nie! Patrí to medzi základné práva detí. Presnejšie povedané podľa Deklarácie práv dieťaťa (DPD) prijatej OSN dňa 20.11.1959, každé dieťa má okrem iného - Právo na výživu, bývanie a zdravotnícke služby (bod 4. DPD) a právo na bezplatné vzdelávanie, hru a zotavenie (bod 7. DPD). Takže nič nového pod slnkom poviete si. Áno, teórie, usmernenia ba aj deklarácie už existujú. Na nás však zostáva ich realizácia. Lebo každá deklarácia ostane iba deklaráciou na papieri ak sa nepretaví do hmotnej podoby našich skutkov. A tu sa už sama ponúka otázka: A čo by som urobila ja? V prvom rade by som sa nesnažila vymyslieť vymyslené. Môžem sa dať motivovať tým fantastickým počtom ľudí, ktorí v súčasnosti, či v nedávnej minulosti vykonali obrovský kus práce a tým nám ukázali smer, cestu a spôsob. Nikomu nebude neznáme meno Matky Terezy z Kalkaty, nositeľky Nobelovej ceny za mier, ktorá celý svoj život obetovala opatere a starostlivosti indickým najbiednejším. Za podobnými príkladmi nám netreba ísť ďaleko. Sú to tisíce dobrovoľníkov a pracovníkov rôznych nadácií, humanitárnych organizácií a občianskych združení (OZ), ktorí zasvätili svoj život tejto myšlienke.

Prvotná otázka tejto práce - Čo by som urobil ja? - sa postupne vo mne pretavila do kvalitatívne novej otázky - Čo som urobil ja? Jedinou dobrou odpoveďou danej otázky už nemôžu byť teórie a predsavzatia, ale iba konkrétne činy a skutky! Teda čo som urobila ja? So zahanbením musím povedať, že doteraz nič.

Počas štúdia problematiky mnou zvolenej témy, som objavila stránky OZ, nadácií a ich projektov. Osobne ma najviac oslovila myšlienka projektu adopcie na diaľku.

Konkrétne spomeniem tie, ktoré najviac upúťali moju pozornosť: Pallotíni – Adopcia srdca, OZ Dobrota sv. Alžbety. Cieľom týchto združení je predovšetkým sprostredkovať prístup k vzdelaniu prostredníctvom adoptívneho rodiča, ktorý pre konkrétne dieťa, posieľa každý mesiac istú, pre nás možno zanedbateľnú čiastku peňazí (v našich zemepisných šírkach to nie je viac ako mesačný kredit za mobil). A preto, aby sme podali pomocnú ruku tým, ktorí to naozaj potrebujú, nemusíme opustiť ani pohodlie nášho domova.

Predsavzatie - rozhodnutie: Ešte dnes prejednávam so svojimi rodičmi našu spoločnú účasť na mnou vybranom projekte Adopcia srdca a celú agendu dovediem do úspešného konca. Prostredníctvom tohto konkrétneho činu dám ďalšiemu dieťaťu nádej na lepšiu budúcnosť. A čo vy? Pridáte sa k nám?

14.02.2010

Predstav si, že by si sa narodil chudobný/chudobná

Hajková Radka

Pred nejakým časom ma na pešej zóne pred istým nákupným centrom, celú ovešanú taškami, zastavil nepríjemne zapáchajúci a vizuálne odpudzujúci muž v stredných rokoch. Bol zjavne zanedbaný, ale apatický, akoby si vôbec nebol vedomý toho,

ako pôsobí. S lahostajným hlasom, vybičovaný alkoholom a životom ma požiadal o pár drobných. Bez záujmu som naňho vrhla nenávistný pohľad a venovala sa vlastným starostiam s ťažkým nákupom. O týždeň som toho muža stretla opäť. Bol výrazne schudnutý a jeho tvár odrážala úskalía neľahkej životnej situácie. A o ďalší týždeň stál na tom istom mieste znovu. Keďže som si na muža po čase zvykla, zarazilo ma, že som ho tam odrazu už nevidala. Jeho miesto zaujal iný zanedbaný muž, ktorý mi akoby s úplnou samozrejmosťou oznámil, že jeho „kolega“ pred nedávnom zomrel na podchladenie a podvýživu, keďže si nedokázal vyžobrať ani na deku. Vtedy sa vo mne pohllo svedomie a začal ma trápiť pocit viny. Viem, že som za toho muža nebola zodpovedná a nemohla som za jeho nešťastie, no mohla som urobiť aspoň málo a možno mu drobným príspevom zachrániť život, alebo minimálne oddialiť jeho krutý koniec.

Začali ma prenasledovať nekonečné predstavy o tom, aké to asi je, narodiť sa chudobná...alebo sa chudobnou stať. Je neuveriteľne ťažké vžiť sa do role, pre mňa tak neznámej, pochopiť danú životnú situáciu a vnímať ju čo možno najviac autenticky.

Obraz chudoby môže mať rôzne podobenstvá a príčiny, no vo väčšine prípadov môžeme nájsť niekoľko spoločných menovateľov. Je to napríklad nezamestnanosť, viacpočetná rodina alebo, naopak, rodina s jedným rodičom, slabé sociálne zázemie, nevdelanosť. Existuje ešte mnoho iných faktorov ovplyvňujúcich stav chudoby, či už relatívnej alebo absolútnej. Princíp absolútnej chudoby sa popisuje v termínoch prežitia, zatiaľ čo pojem „relatívna chudoba“ znamená, že jednotlivcov rodiny a skupiny v populácii možno považovať za chudobných, ak im chýbajú zdroje na zabezpečenie niektorých druhov stravy, životných podmienok a výdavkov, ktoré sú zvyčajne v spoločnosti, do ktorej patria. Avšak v prvom rade štát by mal adekvátne ohodnotiť každého člena, ktorý sa aktívne participuje v hospodárskej sfére a vytvoriť také podmienky, za ktorých by bolo umožnené každému jedincovi prežiť svoj život na úrovni, aká každému z nás prináleží.

Každopádne, tento stav je v rozpore so základnými ľudskými právami a je teda znemožnená realizácia občianskych, politických a sociálnych práv. Aj keď základné právo, a to právo na život, je možno zachované, ale čo s takým právom, keď ho niekto nemôže užívať v plnom rozsahu? Keďže tento sociálno-ekonomický fenomén vo väčšej miere postihuje najmä deti a mladistvých ako to ukazuje aj množstvo štatistík - deti na Slovensku sú vystavené riziku chudoby, ktoré je o 38% vyššie ako celonárodný priemer - 13,3%. Evidovaný počet detí v hmotnej núdzi z roku 2007 je 132 674. Predpokladá sa, že tento počet je oveľa vyšší.

Títo mladí ľudia sú úplne ukrátení o prežitie šťastného detstva, veľakrát nemajú ukončené ani základné vzdelanie, chýba im plnohodnotné rodinné zázemie a z toho vyplývajúce iné výhody, ktoré by mali užívať všetky deti ako im to prináleží napríklad z Deklarácie práv dieťaťa alebo Dohovoru o právach dieťaťa alebo konkrétne zo Všeobecnej deklarácie ľudských práv a mnohých iných medzinárodných aj vnútroštátnych dokumentov.

Bohužiaľ, situácia, či už na Slovensku, v Európe alebo v ostatnom svete je úplne iná. Ľudí, ktorí sa nachádzajú v stave hmotnej núdze stále pribúda, pričom rizikovú skupinu tvoria najmä maloletí. Súvisí to aj s tzv. medzigeneračným prenosom chudoby, čiže, ak sa rodičia nachádzajú v stave chudoby, je veľká pravdepodobnosť, že sa tento jav preniesť aj na ich deti....

Popri nadobúdaní poznatkov o tomto globálnom probléme som si na chvíľu spomenula na muža z nákupného centra. Čo keby som ja bola na jeho mieste? Čo by som robila, keby som bola chudobná? Zrejme by som bola odmalička nútená pretlkať sa životom, akoby som najlepšie vedela. Možno by som si pomáhala drobnými krádežami,

možno prácou, ktorá by nezodpovedala môjmu fyzickému ani psychickému stavu. Stala by som sa obeťou vykorisťovania bezcharakterných a cynických ľudí, ktorí hľadajú výlučne na vlastné záujmy a ja by som ostala v postavení lacnej a ľahko nahraditeľnej pracovnej sily, preto by som sa snažila pracovať za akúkoľvek cenu.

Chudobný človek vníma život inak. Tí, ktorí sa nachádzajú na absolútnom dne spoločnosti (bezdomovci, žobráci, siroty) sú odkázaní sami na seba. Spoločnosť sa od nich snaží distancovať a sú len veľmi malým predmetom záujmu štátu hoci legislatívne sa to môže javiť inak. Solventnejší jedinci často pozerajú na ľudí z „nižších“ vrstiev s opovrhnutím. Majú tendenciu súdiť ich na základe ich spoločenského postavenia, výšky platu, pôvodu. Vezmime si napríklad prácu upratovačky verejných sociálnych zariadení. Nezávideniahodná pozícia, povieme si mnohí. Ale ani pre tú ženu to určite nebolo vysnívané povolanie. Ocitol sa jednoducho v situácii, keď je každá práca dobrá, pretože nemala na výber. Alebo práca vývozcu fekálií. Takisto nevábna „profesia“, ale človek je rád, že má aspoň niečo a v konečnom dôsledku, môžeme si položiť otázku, či by sme sa bez takýchto „ochotných“ ľudí v každodennom živote zaobišli? Zrejme nie. Na druhej strane existujú však ľudia, ktorí by chceli robiť, ale nemôžu, pretože trh práce je presýtený.

Tí, ktorí sa síce nachádzajú v stave hmotnej núdze, trpia nedostatkom, ale majú kde bývať a môžu si dovoliť zadovážiť aspoň najzákladnejšie životné potreby, majú častokrát nárok na poberanie sociálnych dávok. Ani to však nie je v konečnom dôsledku uspokojujúci spôsob, akým sa dá vyriešiť problém. Takýto život vystihuje skôr pojem „živorenie“ alebo „prežívanie“.

Najviac ohrozenou skupinou sú z akýchkoľvek aspektov už spomínané deti, pričom drvivú väčšinu z nich tvoria deti z rôznych subkultúr, či etnických skupín, akou sú napríklad Rómovia. Chudoba má negatívny vplyv na ich psychický aj fyzický vývoj, na ich mentalitu a zdravotnú stránku. Sú menej rešpektované, menej sa od nich očakáva a vyžaduje, nikto nemá potrebu ich počúvať a svoje miesto tu nájdú aj predsudky. Pokiaľ dieťa nemá perspektívne podmienky na život, len ťažko môže nájsť vlastné miesto v spoločnosti. Keďže nie je jeho ambíciou študovať a stať sa vzdelaným, nezáleží mu na vlastnej budúcnosti a nedostáva sa mu ani pozornosti, ani opater, je dôvodný predpoklad, že z takéhoto jedinca sa stane iba ďalší „vydedenec“ spoločnosti. Kde je teda chyba? Prečo je toľko chudoby vo svete, prečo sa tak rozmáha? Činiteľov ovplyvňujúcich status chudoby je veľa (štruktúra domácnosti, vzdelanie dospelých osôb v domácnosti, postavenie členov na trhu práce, regionálna lokalizácia bydliska), ale riešení málo. Hoci sa mimovládne organizácie a združenia snažia pomáhať, stále to nestačí.

Najsilnejšou a azda najúčinnnejšou ochranou proti chudobe je vzdelanie. Bohužiaľ, predpokladám, že túto skutočnosť by som zrejme v postavení chudobného človeka jednoducho opomenula, hoci povinná školská dochádzka je zákonom zakotvená. Chýbala by mi motivácia. Chudobným deťom chýbajú aspirácie a ideály na lepší život, pretože u svojich rodičov vzory nenachádzajú. Chudobné deti sa zväčša rodia chudobným rodičom, ktorým chýbajú životné priority. Sú to ľudia holdujúci alkoholu a rôznym iným nerestiam. Aj to je jeden z dôvodov, prečo je chudoba tak aktuálna a ako jeden z mála nedostatkov z minulosti sa ťahá s ľudstvom až dodnes a je tu predpoklad, že sa jej spoločnosť tak jednoducho ani nezbaví. Chudobní majú len veľmi málo príležitostí integrovať sa do spoločnosti ako plnoprávni občania, hoci nimi po právnej stránke sú. V tomto prípade by výrazne napomohla tolerancia zo strany jedincov, ktorých sa chudoba netýka.

Je nutné, aby sme vyvinuli úsilie a snahu neznepríjemňovať život tým, ktorí už beztak okúsili jeho horkosť. Je nutné minimalizovať nešťastie iných pre dobro celej spo-

ločnosti a konečnú vizitku štátu. Je nutné, aby samotný štát prevzal iniciatívu do vlastných rúk a problém chudoby sa dostal do jeho zorného poľa, aby vytváral priestor pre riešenie problémov, ktoré si zasluhujú nemalú pozornosť. Napríklad bojom proti nezamestnanosti, nevzdelanosti, nízkej životnej úrovni, segregácii, intolerancii. Aj boj proti týmto ničiteľom ľudského blaha môže byť kvalitnou stratégiou, ktorá prispeje k minimalizácii a eliminácii chudoby.

Je dôležité uvedomiť si, že nijaký človek upadnutím do stavu hmotnej núdze nič nezískal, snáď okrem životnej skúsenosti, bez ktorej by sa, samozrejme, zaobišiel. Práve naopak, takýto človek stratil a stráca. Nielen, že prišiel o materiálne výdobytky uľahčujúce život a poskytujúce štandardný komfort, ale čo je horšie, stráca seba... stráca nádej, hodnoty, ciele a čoraz viac upadá do nostalgie a melanchólie, opantáva ho depresia a stáva sa iba prázdnu schránkou bez života, utiekajúcou sa k najposlednejším „riešeniam“ svojho rozpoloženia - alkoholu, drogám, či „nikotínovým družkám“, ktoré ho pomaly zruinujú a zaručene a „bezpečne“ privedú až na samé dno.

Z uplynulých slov teda vyplýva, že stať sa, alebo narodiť sa chudobným/chudobnou, naučí človeka vnímať život a svet úplne inak. Takýto život by bol bojom o prežitie. V takýchto podmienkach, je veľmi náročné udržať si charakter a vôbec, stanoviť si isté méty, za ktorými by sa dalo ísť.

Chudoba, nech už je spôsobená čímkoľvek, je ekvivalent k nedostatku a všeobecnej diskvalifikácii zo sveta civilizovanej spoločnosti. Týmto ľuďom je takmer úplne znemožnené participovať sa na verejnom živote, sú iba jeho „neželanou“ súčasťou, vnímanou ako príťaž pre tých, ktorí vedú usporiadaný život, majú prácu a rodinu, čas a peniaze. Ľudia z radov chudobných, majú, nanešťastie častokrát práve iba ten čas a čo je smutnejšie, veľakrát nie vlastným zaviniením. Mnoho takýchto ľudí viedlo pred svojím terajším osudom usporiadaný život, vlastnili dom, auto, mali rodinu, no do života sa im vpletlo obyčajné a nečakané nešťastie, či už je to prírodná katastrofa, ako napríklad na toľko spomínanom Haiti, ekonomická a hospodárska kríza, úmrtie ekonomicky najaktívnejšieho, prípadne jediného ekonomicky aktívneho člena rodiny, exekúcia hnutelného majetku... Podôb nešťastia je neskutočne veľa. No má takú silu, že za sebou zanecháva iba pustatinu....

Prejav a príčiny chudoby sú teda skutočne rôznorodé. Na tento páľčivý ľudský a sociálny problém sa treba pozeráť z rôznych strán avšak s rešpektom k tým, ktorí mu musia čeliť. Všetci by sme si mali osvojiť myšlienku sociálnej súdržnosti spoločnosti ako jednej z kľúčových hodnôt súčasnosti a prejať viac pozornosti marginalizovaným skupinám ako prevenciu pred ďalšou potupou ľudskej dôstojnosti. Naše spupné správanie vedie iba k ďalšej dekadencii spoločenských hodnôt, čomu by sme sa mali snažiť urobiť rázny koniec.

Ja som si, našťastie, stihla uvedomiť svoje nedostatky vo vzťahu k iným pomerne včas a snažím sa napraviť chybné kroky, ktorých som sa dopustila. Už si nedovolím prejsť okolo nejakej nešťastnej bytosti bez toho, aby som jej nevenovala zopár mincí, prípadne hlboký súcit vyjadrený aspoň úsmevom a slovom. Nepozerám viac na ľudí „zhora“, iba ak by som niekomu chcela podať pomocnú ruku, aby sa zodvihol. Neobchádzam nešťastných a nezatváram si oči pred porobou chudoby, ale zastávam sa a prehodnotím svoj život... Možno nie som chudobná materiálne, ale nechcem sa stať chudobnou duchovne. A chtiac - nechtiac, spirituálne prázdnych ľudí je markantne viac ako ľudí, síce so slabším sociálnym zázemím, ale o to viac si vážiacich život. My všetci môžeme byť nápomocní v boji proti chudobe.... A nestojí to veľa, možno iba pár centov, nepotrebná deka, obnosené šatstvo alebo obyčajné teplé ľudské slovo a pochopenie.

Prehľad tém esejí za ročníky I. - XII.

Ročník	Témy
I.	bez esejí
II.	Čo môžeme urobiť, aby sa intolancia, diskriminácia a rasizmus stali minulosťou?
III.	Právo byť iný.
IV.	Nechcem s tebou sedieť v jednej lavici, lebo si...
V.	Prečo chcem byť európskym občanom. Európske tradície vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv Je interrupcia slobodným rozhodnutím ženy? Bál som sa ísť do školy...
VI.	Byť tolerantný k druhým, a prečo? Som vodičkar... Ideme a ukážeme tomu farebnému, kam patrí... Dokážeme sa vysporiadať s predsudkami v spoločnej Európe?
VII.	Som alebo nie som rasista? Mám 54 rokov, stredoškolské vzdelanie a hľadám prácu. Som nepatrný človečik malého národa vo veľkej Európe. Civilizovaní ľudia by nemali stavať múry... Osvienčim.
VIII.	Povinnosť mi prikazuje a svedomie mi bráni. Každému sa raz zide rovnosť šancí. „Nechcem byť žienka domáca...“ Európska charta a euroobčan.
IX.	...a vôbec – dajme iným šancu (Každý iný všetci rovni) Rovnosť príležitostí pre všetkých? Kým si v škole, si len žiak. Sloboda myslenia a slova v Európskej únii ako prostriedok boja proti netolerancii.
X.	„Zastavme domáce násilie voči ženám“ Mám kamaráta Róma aj skína... Prínos Európskeho parlamentu v oblasti ľudských práv Význam náboženskej slobody a tolerancie pre našu spoločnosť Potrebuje demokracia obmedzenie slobody prejavu aby sa mohla brániť?
XI.	Pred 20 rokmi ľudia voľiť slobodne nemohli, teraz môžu, aj do Európskeho parlamentu, ale budú? Chudoba cti netratí? (ľudová múdrosť v kontexte ľudských práv) Futbal – šport alebo priestor pre manifestáciu nacionalizmu a násillia? Čo znamená November 1989 pre ľudské práva.
XII.	1. JA a TY spolu MY. 2. Narodil som sa bez identity, ako som k nej dospel? Nadobudol som ju? 3. V EÚ je 19 miliónov detí ohrozených chudobou v roku boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu 4. Holokaust – pripomínať, či zabudnúť? 5. Stačí spolucítiť s chudobnými deťmi? Čo by som urobil ja? 6. Predstav si, že by si sa narodil chudobný/chudobná

Vyhodnotenie dotazníka spätnej väzby XII. ročníka OLP

Zabezpečenie XII. ročníka OLP vychádzalo z predošlých hodnotení a odrazilo sa to aj v dotazníku spätnej väzby. Bolo podstatne menej kritických poznámok, ale aj tie nové sú pre organizátorov záväzné a poučné pre prípravu ďalších ročníkov. Vyjadrenia účastníkov svedčia o oblúbenosti a priťažlivosti OLP medzi študentmi a pedagógmi na školách.

Prvý bod dotazníka sa týkal zaradenia účastníka na podujatí. Odpovede na 2. – 7. bod dotazníka sú v tabuľkách spracované v percentách, ale percentuálna suma nie vždy je 100, nakoľko sa vyskytli prípady, že zúčastnení sa nevyjadrili k danému bodu alebo uviedli viac možností, a to najmä v bode č. 4.

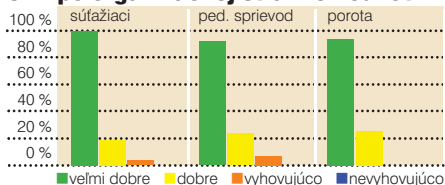
Zaznamenané sú aj vyjadrenia účastníkov k jednotlivým otázkam, ku ktorým im bola daná možnosť vyjadriť sa inak, ako ponúkali možné odpovede. Odpovede hostí nie sú štatisticky vyhodnotené pre nedostatočný počet odovzdaných odpovedí, ale vcelku hodnotili len kladne.

Tabuľky a grafy k odpovediam na jednotlivé body dotazníka

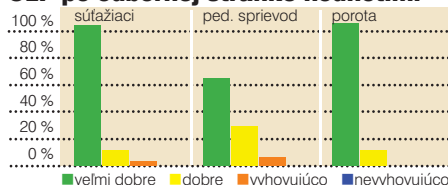
2. OLP po organizačnej stránke hodnotím:

		súťažiaci	pedagog. sprievod	porota
a)	veľmi dobre	80,00%	72,00%	75,00%
b)	dobre	17,50%	24,00%	25,00%
c)	vyhovujúco	2,50%	4,00%	0,00%
d)	nevyhovujúco	0,00%	0,00%	0,00%

OLP po organizačnej stránke hodnotím:

OLP po odbornej stránke hodnotím:

3. OLP po odbornej stránke hodnotím:

		súťažiaci	pedagog. sprievod	porota
a)	veľmi dobre	85,00%	64,00%	87,50%
b)	dobre	12,50%	32,00%	12,50%
c)	vyhovujúco	2,50%	4,00%	0,00%
d)	nevyhovujúco	0,00%	0,00%	0,00%

4. Čo sa Vám na OLP najviac páčilo ?

		súťažiaci	ped. sprievod	porota
a)	Možnosť kontaktovať sa s novými spolužiakmi	47,50%	0,00%	0,00%
b)	Stretnutie so zaujímavými odborníkmi	42,50%	52,00%	37,50%
c)	Celková atmosféra podujatia	42,50%	80,00%	50,00%

d)	Spoločenský program	10,00%	8,00%	12,50%
e)	Priebeh samotnej súťaže	10,00%	12,00%	0,00%
f)	Iné, uviesť	2,50%	4,00%	0,00%

5. Ako hodnotíte činnosť hodnotiacej poroty ?

	súťažiaci	ped. sprievod	porota
a) Hodnotiaca porota bola spravodlivá	45,00%	32,00%	37,50%
b) Hodnotiaca porota bola prístupná	47,50%	68,00%	62,50%
c) Hodnotiaca porota bola príliš prísna	2,50%	4,00%	0,00%
d) Hodnotiaca porota bola neprístupná	2,50%	4,00%	0,00%
e) Hodnotiaca porota bola nespravodlivá	0,00%	0,00%	0,00%

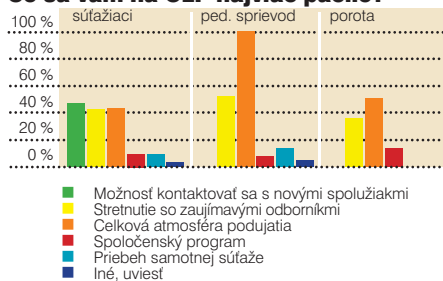
6. Splnila OLP Vaše očakávania?

	súťažiaci	pedagog. sprievod	porota
a) áno	60,00%	60,00%	75,00%
b) čiastočne	22,50%	36,00%	25,00%
c) skôr áno	12,50%	4,00%	0,00%
d) skôr nie	2,50%	0,00%	0,00%

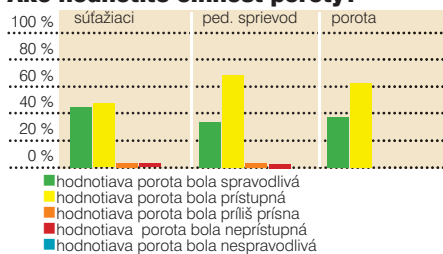
7. Vyjadrite pocity z tohto podujatia

	súťažiaci	ped. sprievod	porota
a) cítil/a som sa veľmi dobre	55,00%	52,00%	25,00%
b) cítil/a som sa spokojný/á	37,50%	52,00%	75,00%
c) nemal/a som z toho dobrý pocit	5,00%	4,00%	0,00%
d) iný pocit	2,50%	0,00%	0,00%

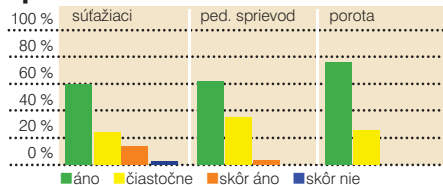
Čo sa vám na OLP najviac páčilo?

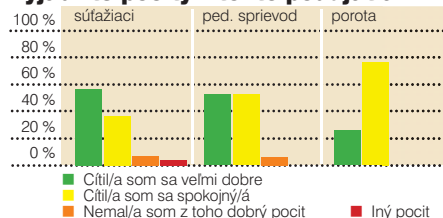
Ako hodnotíte činnosť poroty?

Splnila OLP Vaše očakávania?

Vyjadrite pocity z tohto podujatia

Vyjadrenia študentov v dotazníkoch

Návrhy na zlepšenie pre budúce ročníky OLP

- Možno trochu pozmeniť prípadové štúdie. Neboli na rovnakej úrovni.
- Dokonalé, netreba meniť.
- Prosím o možnosť vytiahnúť si otázku – prípadovú štúdiu osobne, nie prideliť na základe čísla. Vyhnete sa tým podozreniam účelového priradovania konkrétnych štúdií konkrétnym súťažiacim. Súťažiaci dostali témy, ktorým sa odborne venovali, a preto to bolo výhodou zargumentovať.
- Možnosť dozvedieť sa v akom poradí v rámci poroty skončili súťažiaci, ktorí nepostúpili do veľkého finále.
- Témy vo veľkom finále boli rôznejšie ako v samotných prípadových štúdiách, napr. témy o dreve a telef. organizáciách boli dosť od vecí.
- Prísnejšia porota
- Menej žiakov pripadajúcich na porotu, resp. viac porôt. Zabezpečiť aspoň 1 podujatie mimo hotel (byť 3 dni v kuse v hoteli je ubíjajúce).
- Možno skúsiť odlišiť témy vo workshopoch od tém esejí. Zrovnocniť zadania prípadových štúdií.
- Úprava testov – krajské kolá (komplikované otázky, mätúce zadania ohľadom počtu správnych odpovedí).

Vyjadrenia pedagogického sprievodu

Návrhy na zlepšenie pre budúce ročníky OLP

- Kvalitnejší (vyváženejší) výber tém pre riešenie prípadových štúdií.
- Vyberanie tém na hlavné finále – niektoré boli skutočne všeobecné (registrované manželstvo, sloboda prejavu na internete), o ktorých sa ľahšie dá vyjadriť, niektoré však sa dali len ťažko obsiahnuť, ak to žiak nezastihol v médiách (napr. vojaci z Guatanama) – v takýchto prípadoch by sa mohla doplniť téma krátkou správou o problematike.
- Zorganizovať večer spoločný kultúrny program – podpora väzieb, spoznávanie nových ľudí, zábava
- Zaradiť aj otázky bioetiky (darcovstvo orgánov, vynesenie plodu) a ekológie (právo na životné prostredie).
- Každý člen poroty má mať vopred pripravený okruh 3 – 3 úloh pre súťaž. Z nich by boli zostavené rovnocenné náročné úlohy.
- Od krajského kola ostávalo 5 dní do odovzdania eseje. Popritom sa musia pripravovať na vyučovanie. Je to krátky čas.
- Chýba mi vedomostný test, ktorý objektívne vylúči študentov neovládajúcich problematiku ľudských práv. Ale aj takí sa dostali do veľkého finále.
- Pri jednotlivých finálových kolách neuvádzať pri mene žiaka školu.
- Možno sa pokúsiť celú súťaž OLP, vrátane krajského kola, rozdeliť do kategórií (mladší a starší žiaci).
- Chýba objektívna stránka hodnotenia – test, hodnotenie je len subjektívne
- Nevyvážené prípadové štúdie (napr. vystahovanie sa z bytu) a vo finále napr. pólo na Štrbskom plese – je otázka k hodnotám a nie ľudsko-právny rozmer.
- Porota má lepšie formulovať otázky – to, čo je jasné vysokoškólakovi, 16-17-ročný žiak nemusí pochopiť.

- Je dobré, keď porota otázku nielen položí, ale ak študent nevie, či má nejaký názor, tento názor vyjadrí či odpovie aj porota. Jej postoje sú cenné pre študenta aj plénum.
- Témy prípadových štúdií prispôbiť rovnakej náročnosti (nie všetky umožnili rovnaký spôsob vyjadrovania sa výsostne k ľudským právam, dali by sa rozčleniť do viacerých úrovní; jednoducho ich nevnímam ako rovnako náročné – a teda ani spravodlivé).
- Navrhovala by som, aby si súťažiaci čísla prípadových štúdií žrebovali.
- Obsahovo vyvázenejší výber tém na prípadové štúdie.
- Dodržiavať rovnaký časový priestor pre všetkých súťažiacich.
- Dať priestor na otázky i publiku.
- Dodržiavať čas pri riešení prípadových štúdií a obhajobách esejí rovnako pre všetkých.
- Vyrovnanosť tém pri prípadových štúdiách.

Prílohy

Kritériá pre hodnotenie eseje

Analýza otázky

- 5 bodov Odpoveď je analytická v celej eseji.
- 4 body Odpoveď nie je dostatočne analytická a pokúša sa odpovedať na inú otázku.
- 3 body Odpoveď nie je dostatočná a úplná, napr. v závere.
- 2 body Odpoveď je len naratívna (rozprávačská, epická), ale s celkom správnymi a relevantnými informáciami.
- 1 bod Naratívna odpoveď s časťami, ktoré mohli byť spomenuté.
- 0 bodov Stručná a veľmi naratívna odpoveď.

Použitie argumentácie a dôkazov

- 5 bodov Odpoveď je podporená výbornou argumentáciou a s použitím dôkazov.
- 4 body Odpoveď obsahuje dobrú argumentáciu a použitie dôkazov.
- 3 body V odpovedi sa sporadicky nachádza argumentácia, alebo dôkazy tvrdení.
- 2 body Odpoveď sa pokúša uviesť dôkazy a argumenty, ale veľmi slabo.
- 1 bod Tvrdenia bez udania dôvodov.
- 0 bodov Práca obsahuje nelogické tvrdenia

Kompozícia a štýl

- 5 bodov Vynikajúca kompozícia a hladký štýl v práci.
- 4 body Dobrá kompozícia a štýl.
- 3 body Nejasný štýl s dobrou kompozíciou, alebo nejasná kompozícia s dobrým štýlom.
- 2 body Je možné nájsť určité prvky kompozície, napr. v závere, ale celkovo je práca nejasná.
- 1 bod Nejasná kompozícia a štýl, ale práca je zrozumiteľná.
- 0 bodov Nejasná kompozícia a štýl, práca nie je dobre zrozumiteľná.

Originálnosť myšlienok

- 5 bodov Preukázané vynikajúce myslenie v celej práci.
- 4 body V práci je preukázané vcelku dobré myslenie s niektorými dobrými myšlienkami.
- 3 body Preukázanie, že autor premýšľal pri písaní eseje.
- 2 body Vlastné myšlienky sa nachádzajú len v jednej časti, napr. v závere.
- 1 bod V práci sa nachádzajú ideí vzťahujúce sa k problému.
- 0 bodov Preukázané slabé premýšľanie.

Vedomosti

- 5 bodov Preukázané vynikajúce vedomosti k danej téme.
- 4 body Preukázanie dobrých vedomostí k danej téme.
- 3 body Preukázanie dobrých vedomostí, ale chýbajú určité skutočnosti, ktoré mohli byť spomenuté.
- 2 body Preukázanie znalosti dôležitých skutočností.
- 1 bod Preukázanie málo vedomostí vzťahujúcich sa k téme.
- 0 bodov Vedomosti vzťahujúce sa k téme sú veľmi slabé.

Propozície

Vyhlasovateľ: Mesto Liptovský Mikuláš
Usporiadateľ: Základná škola M. Rázusovej
– Martákovej, Nábřeží 4.

apríla,

CVČ Liptovský Mikuláš

Termín: 20. 5. 2010

Miesto: CVČ Liptovský Mikuláš

Prezentácia: 7,30 – 8,00 hod.

Prihlášky: písomne na adresu:

Mgr. Alena Ridžoňová,
ZŠ M. Rázusovej-Martákovej,
Nábřeží 4. apríla,
Liptovský Mikuláš,
rial@centrum.sk

Forma súťaže: súťaž je dvojkolová,
individuálna súťaž žiakov

I. kolo: školské - spôsob prípravy a výberu
žiakov závisí od kritérií, ktoré si určí škola.

II. kolo: mestské kolo

Kategórie

I. kategória:

žiaci 1.- 4.roč. – výtvarná súťaž

na témy:

Mamka, ocko, poďme sa spolu hrať

Takto trávim voľný čas

Svet okolo mňa

*Z každej školy prosíme zaslať 2 práce
spolu s prihláškou do 7.5.2010.*

*(prosím neposielajte viac výtvarných prác,
hodnotiť sa budú len individuálne, nie kolek-
tívne práce)*

II. kategória:

žiaci 5.-9. roč. – literárna súťaž na témy:

Ži a nechaj žiť! (zamerané na toleranciu)

Láska je keď.....

Na svete je toľko skvelých vecí.

Život s prekážkami. (zamyslieť sa nad rôznymi životnými prekážkami)

(ľubovoľný literárny útvar v rozsahu max. 3 strán A4 zameraný na problematiku ľudských práv – poézia, próza, úvaha, rozprávanie ...). Z každej školy prosíme zaslať 3 práce na horeuvedenú mailovú adresu spolu s prihláškou do 7.5.2010.

III. kategória: žiaci 8.-9.roč. – vedomostná súťaž zameraná na otázky LP a riešenie modelových situácií

(Učebné materiály: základné dokumenty o ľudských právach, Ústava SR, učebnica Občianskej výchovy pre 8.ročník ZŠ, aktuálne informácie z oblasti ľudských práv – internet).

Z každej školy sa súťaže môže zúčastniť 1 žiak.

*Cestovné hradí vysielajúca organizácia. Občerstvenie zabezpečuje
CVČ Liptovský Mikuláš.*

Ing. J. Blcháč, PhD.
primátor mesta

PhDr. Roman Králik
riaditeľ CVČ

Mgr. Alena Ridzoňová
riaditeľka školy

Vyhodnotenie IV. ročníka OLP mestských základných škôl v Liptovskom Mikuláši

Dňa 20.5.2010 sa v CVČ v Liptovskom Mikuláši konal IV. roč. OLP žiakov mestských ZŠ a 8-roč. gymnázií. OLP organizovala ZŠ M.R.Martákovej v spolupráci s mestom Liptovský Mikuláš a CVČ. Otvorenia sa zúčastnil primátor mesta Ing. Ján Blcháč a vedúci oddelenia školstva a mládeže Ing. Peter Mačala.

Celú súťaž zatriktívnil svojou prítomnosťou a vystúpením riaditeľ informačnej kancelárie Rady Európy, Ing. Viliam Figusch a predseda celoštátnej odbornej komisie Olympiády ľudských práv pre stredné školy PhDr. Viliam Dolník.

Do IV. ročníka OLP sa zapojilo 62 žiakov. K mikulášskym školám sa v tomto ročníku pridali aj žiaci zo ZŠ Hradná z Liptovského Hrádku a zo ZŠ s MŠ Svätý Kríž.

Výsledky súťaže

I. kategória – výtvarná súťaž žiakov 1. stupeň

Témy: Mamka, ocko, poďme sa spolu hrať
Takto trávim voľný čas
Svet okolo mňa

1. miesto: Lenka Lubelánová – ZŠ M.R.Martákovej
2. miesto: Monika Žiaranová – ZŠ Dr. A. Stodolu
3. miesto: Janka Ďuriková – ZŠ J. Kráľa
Martina Taragelová – ZŠ M.R.Martákovej

II. kategória – literárna súťaž

Témy: Ži a nechaj žiť
Láska je keď...
Na svete je toľko skvelých vecí
Život s prekážkami

Ocenenie získali 4 literárne práce:

Alžbeta Zemančíková – Evanjelická spojená škola

Stanislav Kučera – ZŠ M. R. Martákovej

Simona Slačková – ZŠ s MŠ Svätý Kríž

Patrik Brdár – ZŠ M. R. Martákovej (cena poroty)

III. kategória – vedomostná súťaž s riešením modelových situácií

1. miesto: Barbora Bohušová – Gymnázium M. M. Hodžu

2. miesto: Natália Fašánková – Gymnázium M. M. Hodžu

3. miesto: Martina Kozáková – ZŠ J. Kráľa

Žiaci preukázali kvalitné vedomosti i zručnosti z problematiky ľudských práv a presvedčili nás opäť, že im táto otázka nie je ľahostajná. Aj IV. ročník splnil naše očakávania a cieľ - umožniť aj tej najmladšej kategórii žiakov vyjadriť svoj názor, podporovať v nich samostatnosť, tvorivosť a iniciatívu.

Mgr. Alena Ridzoňová
riaditeľka súťaže

Ocenené literárne práce

Láska je keď...

Poznáme niekoľko druhov lásky. Medzi mužom a ženou, láska medzi priateľmi alebo súrodencami, láska k prírode, k rodnému mestu, láska k rodičom k deťom alebo detí k rodičom.

Ja chcem napísať príbeh o rodičovskej láske. Moji rodičia ma s láskou očakávali a vždy som cítil ich lásku. Ocino chodil so mnou na prechádzky, na ryby, na výlety, učil ma bicyklovať, chodil som s ním do krúžku, kde som získal zručnosť v práci s drevom. Vždy bol trpezlivý a dobrý. Ak ma napomenul, tak len láskavo. Viem, že to myslel len dobre. Keď nám ocino zomrel, bol som veľmi smutný.

Moja mama ma teraz ľúbi za dvoch. Snaží sa, aby som nepocítoval smútok a aby som mal všetko, čo potrebujem. Cítim jej lásku či som zdravý alebo chorý. Rodičovská láska je ozajstný poklad a šťastné deti sú tie, ktoré ju prežívajú každý deň. K rodičovskej láske nepatria len objatia, ale i pokarhanie, trestanie i napomenutie.

Aj ja som vždy mal rád svojich rodičov a verím, že budem so svojou mamou ešte dlho. Budem jej opätovať lásku, ktorú mi dala a ešte stále dáva. Budem sa o ňu starať tak, ako sa ona starala o mňa.

Patrik Brdár, 6. ročník
ZŠ M.R.Martákovej, Liptovský Mikuláš

Na svete je toľko skvelých vecí

(práca je uverejnená v úvode tejto publikácie)

Simona Slačková, 8. ročník
ZŠ Svätý Kríž

Skvelá vec...

Každý z nás si pod spojením „skvelá vec“ predstaví niečo iné. Jeden veľké bankové konto, iný rýchle auto, značkové oblečenie, exotickú dovolenku. Pre niekoho je skvelá vec rozdávať lásku, radosť a dobrú náladu okolo seba len tak, alebo podať pomocnú ruku práve, keď je to potrebné a nečakať za to žiadnu odmenu.

Aj zdravie je skvelá vec. Mnohí na to často zabúdajú. Berú to ako samozrejmosť. Často preceňujú svoje sily. Do tejto podivnej skupiny som donedávna patril aj ja. Trénoval som chorý alebo krátko po chorobe. Čierna guma a ľadová plocha ma priťahovali ako magnet. Takto by to šlo stále dookola. Až raz...

Náš klub dostal pozvánku na hokejový turnaj do Rožnova. Hneď som to oznámil rodičom a oni súhlasili. Tesne pred odchodom do Česka ma samozrejme ako vždy poučali: „Dávaj si pozor a buď opatrný“. A ja s iróniou v hlase som odpovedal: „Jasné!“

Súperov sme valcovali jedna radosť. Trénera tešil náš výkon a my sme boli šťastní ako blychy. A prišiel rozhodujúci zápas. Dlhو boli misky váh naklonené na našu stranu. Zrazu to prišlo. Nešťastne som sa zrazil v rohu ihriska. Ľudom na štadióne tuhla krv v žilách. No, nie všetkým. Našli sa aj „féroví“ diváci, ktorí ziapali na plné hrdlo: „Vstávaj, ležať si mohol aj doma!“ Taký som bol namosúrený, ale nemohol som nič robiť, bol som slabý ako mucha. Kým som porábal všetky hviezdy, ktorých bolo viac ako na americkej zástave, naložili ma na nosidlá a odviezli do nemocnice. Po strastiplnej ceste v sanitke sme došli do nemocnice. Po vyšetrení mi doktor stroho oznámil diagnózu: „Zlomenina krčného stavca.“ Bim! V tú chvíľu sa môj hokejový sen zrútil. To nemôže byť pravda! Ja, ktorý by som aj spával na štadióne, mám mať štvormesačnú prestávku? To nemôže byť pravda! To je zlý sen! Či som chcel a či nie, musel som si od športovej činnosti oddýchnuť. Počas tejto absencie som si však uvedomil, aký som bol trulo. Z múdrych rád som si robieval dobrý deň. Odvtedy mám väčší rešpekt pred súpermi a oveľa viac si vážim svoje zdravie.

Verím, že ste sa aj vy z týchto mojich slov poučili. Je už na každom z vás, či si túto moju skúsenosť zoberiete k srdcu. Pre mňa však platí, že byť zdravý nie je žiadna fráza, ale najúžasnejšia vec na svete.

Stanislav Kučera, 9. ročník

ZŠ M.R.Martákovej, Liptovský Mikuláš

Keď ružová nie je až tak ružová, alebo farebná tolerancia

Tolerancia. OK, teraz to hovorí každý: „Buď tolerantný, mali by sme byť tolerantní, všetko je o tolerancii.“ Keď som bola malá, tak som niekedy dookola minimálne tri minúty opakovala jedno slovo a potom som ho už ani nevedela vysloviť. Poznáte ten pocit? Tolerancia, tolerancia, tolerancia, ... už to toľko každý opakuje, ja som to spomenula už sedemkrát (pre tých, ktorí by to náhodou počítali som rátala slovo tolerancia aj v nadpise) a to som len v úvode úvodu. A čo to vlastne znamená? Mohla by som splietať otrepané frázy z politických volebných billboardov, že tolerancia je medziľudská znášanlivosť, medziľudská láska, pochopenie a tak ďalej. A skúsme to aplikovať do reálneho „medziľudstva“.

A to v praxi podľa mňa znamená napríklad uznávať aj nepopulárnu profesorku, ktorá má mega okuliare a nepatrí medzi najvtipnejšie postavičky školského systému a v čase búrlivej puberty nemá pochopenie pre naše „vtípky“, alebo nadávať na Slo-

tových „cigánov a Maďarov“, ktorí dostávajú dávky (momentálne nemám nič proti sociálnym dávkam a samozrejme im celkom nerozumiem), akceptovať dokonale nedokonalý „namakaný“ politický systém s autoritami, ktoré sme si dobrovoľne zvolili, alebo už všade známa klasika – nechať „rašiť“ rasizmus.

Od dôb, keď som chodila na piesok a piekla z piesku bábovky a vytvárala tunely a priepaste a poniektorý z počernejších spoluobčanov mi ich bez všetkej milosti zničil, som bola vedená k tomu, že Rómovia, černosi, proste všetci iní sú takí istí, majú taký istý veľký mozog ako ja, rovnako veľké plúca, ktoré dýchajú presne ten istý zasmogovaný vzduch ako ja, majú vylučovací proces ako ja, vlastne všetko také isté, len majú akosi viac pigmentu a iný temperament.

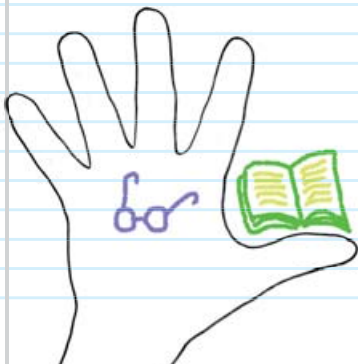
Hmmm...pekné, že to pár ľudí berie taktó. Práve mi napadol text jednej piesne, momentálne známej, aktuálnej, hymny MS vo futbale v JAR: „When I´ll get older, I will be stronger, they called me freedom, just like a wavin flag...“ Možno raz, keď budem väčšia... Čo ja viem, občas ma chytajú nálady, keď som schopná aj v mojom neplnoletom veku vypísať žiadosť o pričlenenie do parlamentu a zmeniť svet, respektíve aspoň Slovensko. Možno raz budem väčšia... Takéto možno niekedy napadá každého. Že má chuť zmeniť toto „potentované“ všetko naokolo. Ale dá sa to ešte vôbec? Má na to ešte niekto chuť? Že by to vyriešil Deň tolerancie a znášanlivosti? Ved keď máme už Deň bez áut (aj tak je vždy plné mesto nie práve ekologických strojov), alebo Deň bez cigariet (aj takmer KAŽDÝ a VŽDY fajčí), poprípade Deň bez hluku (no, ale toho hluku naozaj nenormálne ubúda...) a dalo by sa pokračovať ďalším „Dňami bez“..., aby si ľudia aspoň umelo a naoko zlepšili život. Ale aj ja vo svojej pubertálnej naivite vidím, že čo sa zmení len na jeden deň, čo sa nezmení od základu, od svojej podstaty, nemá šancu. Dá sa jeden deň tváriť, že má človek všetkých rád. Sama viem, že zmena musí prísť nie z billboardu, ale niekde zvnútra. V mojom živote nie je všetko dokonalé. Ale jednu zmenu som zažila. Odvtedy na mnohé veci pozerám fakt inak. Toto môže urobiť naozaj iba Boh.

Možno by to bolo treba skúsiť celé nejako zmeniť, možno vtedy, keby som NÁHODOU vstúpila do tej politiky a MOŽNO by som to tam „odtentovala“ (pozn. predchádzajúci výrok bol spôsobený nedostatočným pochopením politickej situácie a nedospelým, zatiaľ ešte jednoduchým a logicko-detským zmyšľaním). Možno sú to len moje humanitné, sociálne ilúzie. Teraz to skúšam inak. Môžem hovoriť ľuďom okolo mňa o tom, aká je tá zmena vnútri jednoduchá. Že a to dá. Fakt, ktorý je známy už storočia... Keby to pochopili tí dospelí, keby tomu verili i ľudkovia okolo mňa. Asi by to bol zásah do ľudského „neekosystému“. Ale určite by to bolo fajn...

.....

Práve skladám ružové okuliare...

Alžbeta Zemančíková
Evanjelická spojená škola, Liptovský Mikuláš

Vedomostný test

Meno a priezvisko:

Škola:

Dosiahnutý počet bodov celkom:

A/

1.) V ktorej hlave Ústavy SR sú zakotvené základné ľudské práva a slobody?

2.) Kedy si pripomíname Deň ľudských práv?

3.) V Ústave SR je zakotvený aj inštitút verejného ochrancu práv:

a. Synonymum tohto slova je:

b. Súčasný verejný ochranca práv sa volá:

4.) Prípady porušenia ľudských práv rieši Európska komisia pre ľudské práva a Európsky súd pre ľudské práva. V ktorom európskom meste sídli tieto dve inštitúcie?

5.) Amnesty International, UNHCR (Organizácia pre ochranu utečencov), UNICEF, Rada Európy a OSN sú organizácie ochraňujúce ľudské práva.

Napiš ku každému logu organizáciu, ktorú predstavuje:

6.) Napiš, kto je súčasným generálnym tajomníkom OSN a odkiaľ pochádza?

7.) „Ludia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné ľudské práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné.“ (Ústava SR čl.12)

Prirad' pojem – definícia:

1. neodňateľné a. nezaniknú uplynutím určitého času

2. nescudziteľné b. nikto nám ich nemôže zobrať

3. nepremlčateľné c. nijakým spôsobom ich nemožno zrušiť, pretože nie sú darované štátom, ale sú vlastné každej ľudskej bytosti

4. nezrušiteľné d. nemožno ich odovzdať inej osobe

8.) Odpovedaj na uvedené otázky ÁNO – NIE:

• pani učiteľka vám môže zatajiť, ako oznámkovala vaše vedomosti

• ste si rovní s ostatnými žiakmi bez ohľadu na váš etnický, národný, sociálny pôvod, rasu, pohlavie, atď.

• vaši rodičia majú právo byť informovaní o vašich študijných výsledkoch

• pani učiteľka je viazaná profesijným tajomstvom

- pani riaditeľka rozhodne o tom, či budeš navštevovať etickú alebo náboženskú výchovu

9.) K charakteristikám priradi prislúchajúce pojmy (uveď prislúšné písmeno):

1. Popieranie rovnosti s inými, popieranie a obmedzovanie práv určitých kategórií obyvateľstva.
2. Nenávisť voči ľuďom inej rasy, utlačanie inej rasy.
3. Rešpektovanie cudzieho názoru, znášateľnosť, trpezlivosť.
4. Pohrdlivý až nepriateľský postoj, hotová myšlienka, vlastný názor o osobe alebo skupine osôb bez dostatočného poznania dôvodu.

A. Predsudok B. Tolerancia C. Rasizmus D. Diskriminácia

B/

1.) Ludské práva sa týkajú:

- A. výhradne Európanov
- B. každého človeka
- C. iba mužov

2.) V ktorom roku uznalo OSN práva detí?

- A. 1989
- B. 1959
- C. 1945

3.) Dohovor o právach dieťaťa z roku 1989:

- A. je text, ktorý sa uplatňoval len v roku 1989.
- B. je text, ktorý je napísaný zrozumiteľným spôsobom pre všetky deti.
- C. je medzinárodná zmluva, vďaka ktorej je rešpektovanie práv detí záväzné.

4.) Prečo bolo potrebné vymedziť osobité práva detí?

- A. Pretože deti potrebujú osobitú ochranu a starostlivosť.
- B. Pretože sa filozofi a politici nad tým zamysleli a rozhodli o tom.
- C. Pretože každý má rád deti a zaujíma sa o ich osud.

5.) Ktoré deti môžu používať tieto práva?

- A. Deti mladšie ako 7 rokov.
- B. Sirotky mladšie ako 16 rokov.
- C. Všetci mladí ľudia do 18 rokov.

6.) Ktorá z týchto troch viet je správna?

- A. Bitka je vždy dovolená vo vyššom záujme dieťaťa.
- B. Bitka je zákonom zakázaná vo všetkých európskych štátoch.
- C. Bitka je zakázaná v jednej tretine členských štátov Rady Európy.

7.) Informovať deti o ich právach:

- A. Je nevyhnutné! Je to najdôležitejšie opatrenie na ochranu detí.
- B. Je zbytočné! Je na rodičoch, policajtoch a sudcoch, aby poznali a uplatňovali zákony.
- C. Je škodlivé! Dieťa, ktoré hovorí o svojich problémoch alebo sa domáha svojich práv, je výtržníkom.

8.) Z nasledujúcich práv, ktoré nebolo uznané Dohovorom o právach dieťaťa?

- A. Právo na zdravie.
- B. Právo na voľný čas.
- C. Právo odmietnuť ísť do školy.

9.) Ktorá z týchto viet je správna?

- A. Deti musia mať vždy priezvisko svojho otca.
- B. Deti musia mať vždy priezvisko svojej matky.
- C. Všetky deti majú právo na meno.

10.) Od kolkých rokov má dieťa v rámci EÚ v prípade rozchodu rodičov právo vyjadriť svoj názor a zúčastňovať sa na rozhodnutiach:

- A. Keď je nato dostatočne vyspelé.
- B. Od 11 rokov.
- C. Od 16 rokov.

LIPTON

Cesta k nevídaným zážitkům

Názov: Kronika Olympiády ľudských práv, XII. ročník
Editor: PhDr. Viliam Dolník
Recenzent: Prof. PhDr. Miroslav Kusý, PhD.
Jazyková úprava: Mgr. Jozefína Jambrichová
Technická spolupráca: Občianske združenie OLYMP Liptovský Mikuláš
Mgr. Lukáš Gejdoš
Autor fotografií: Ján Klasovítý
Náklad: 1000 kusov
Tlač: OTA, a. s.
Vydavateľ: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže
Rok vydania: 2010
ISBN: 978-80-8072-108-4

